

VII. F. 17.

794246

Wolff. Engelb. S. R. I. Com. ab Hueberberg Sup. Cap. Carn.
Cat. Infer. Anno 1655

F E R D I N A N D I II.

Romanorum Imperatoris

V I R T V T E S.

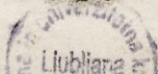
A Gulielmo Lamormaini Societatis
JESV Sacerdote con-
scriptæ.

Burscheri ab Hitzinger

Viennæ Austriæ,

A Gregorio Gelbhaar excusæ, Anno 1638.

202209197

FERDNANDO III.

Austriaco, Romanorum Im-
peratori, Germaniæ, Vngariæ &
Boëmiæ Regi,

Nnue, Imperator Augu-
ste, ut sub tuis Auspicijs, præ-
maturus veluti partus, in lu-
cem prodeat membrū istud
totius illius corporis, quod Optimi Pa-
rentis tui Vitam immortalitate dignam
complectens, tibi, simillimo tanti Paren-
tis filio, parturitur. Videbit, spero, M^{tas}.
Tua non illibenter in charta hac adum-
bratas interim virtutes illas, quas in tela
illa ditissima vitæ Parentis tui vivissimis
coloribus intextas, ipsemet cum admira-
tione & imitatione spectasti. Imò id tibi
continget, quod cuius filio Patri suo si-
millimo; qui dum Parentem aspicit, sei-
psum videt. Id enim Mundi de te judici-
um est; tibi, tanquam totius assis hæredi,
non Regna magis & Imperium, quàm
virtutes Patrias obvenisse.

III. FERDINANDVS II.

Natus Grætij Anno 1578. die 9. Julij.
Rex Boëmiæ coronatus Pragæ, anno 1617. die 29. Junij.
Vngariæ, Posonij, Anno 1618. die 1. Julij.
In Imperatorem electus Francofurti, Anno 1619. die 28.
Augusti, & coronatus ibidem 8. die Septembris.
Obijt Viennæ anno 1637. die 15. Februarij.
Totius Vitæ ejus Anni sunt 58. menses 7. dies sex.

Viduam reliquit Eleonoram Augustam Mantuanam.
Superstites ex Maria Anna Bavara, priori Conjuge libe-
ros quatuor:
Ferdinandum III. Imperatorem, & ex hoc tres nepotes:
Leopoldum Gulielmum Archiducem Episcopum:
Mariam Annam Maximiliani Bavari, electoris conju-
gem, & ex hac nepotem unum:
Cæciliam Renatam Wladislao Polonia & Sveciæ Regi
nuptam.

SVMMA

SVMMA PRIVILEGII
CÆSAREI.

SAcra Cæsarea Regiaq; Majestas Fer-
dināduſ III. die 8. menſis Martij 1638.
Poſonij Adm: R. P. Gulielmo Lamormai-
ni plenam facultatem & poteſtatem de-
dit, Libellum de ejuſdem Sac. Cæs^a. M^{tiſ}.
colendiſſimi Genitoris, Imperatoris Fer-
dinandi II. glor^{mæ}. recordationis Virtuti-
bus, qui Vitæ illius quartus eſt ordine,
conſcriptum, & jam ſuo loco reviſum,
cuſum & approbatum, intra omnes ſuæ
M^{tiſ}. Provincias & Regna, ac ſacrum Ro-
manum Imperium, Latine, Germanicè,
Italicè, & Boëmnicè prohibitu imprimen-
di, ſine cujuſquam moleſtia aut impedi-
mento,

Joannes Matthias Prikelmeyr.

G. Schideniſch.

FACVL-

FACULTAS R. P. PRO-
VINCIALIS.

EGO Joannes Rumer Societatis JESU per Provinciam Austriæ Præpositus Provincialis, facta mihi potestate ab Adm: R. P. N. Mutio Vitellesco Præposito Generali, facultatem concedo, ut Liber singularis de virtutibus gloriosis: memoriæ Imperatoris Ferdinandi II. qui in ejus vita quartus erit, à R. P. Gulielmo Lamormaini ex eadem Societate JESU Sacerdote, & SS. Theologiæ Doctore conscriptus, & à pluribus dictæ Societatis Patribus lectus & approbatus, ad satisfaciendum justo desiderio omnium eorum, qui illum expetunt & expectant, typis mandetur; ut tantæ in uno Imperatore Virtutes, sint ad aliorum tum admirationem tum imitationem. In cujus rei fidem has literas manu nostra subscriptas, & officij nostri Sigillo munitas dedimus. Viennæ Austriæ 25. Martij 1638.

Joannes Rumer.

INDEX

INDEX CAPITULORUM.

T V M.

Caput I. Fides, & Catholica Religionis Zelus. pag. 3.

Cap. II. Spes & Fiducia in Deum. pag. 8.

Cap. III. Charitas in Deum. pag. 13.

Cap. IV. Pia Sacramentorum frequentia, ac Eucharistiæ cultus. pag. 17.

Cap. V. Oratio, & Lectio Sacra. pag. 21.

Cap. VI. Conformitas Voluntatis cum divina. 18.

Cap. VII. Devotio erga Virginem Dei Matrem. 32.

Cap. VIII. Devotio in Sanctos. 37.

Cap. IX. Reverentia in Sacerdotes. 39.

Cap. X. Pietas erga Parentes, & suos. 42.

Cap. XI. Humilitas, & sui ipsius Contemptus. 46.

Cap. XII. Sinceritas & animi Candor. 50.

Cap. XIII. Contemptus honorum & opum. 52.

Cap. XIV. Mortificatio, & Pœnitentiæ. 55.

Cap. XV. Castitas. pag. 59.

Cap. XVI. Patientia. pag. 61.

Cap. XVII. Constantia in adversis æquè ac prosperis. pag. 64.

Cap. XVIII. Labores. 67.

Cap. XIX. Recreationes. pag. 70.

Cap. XX. Prudentia & gubernandi ratio. 72.

Cap. XXI. Charitas in proximos & inimicos. 77.

Cap. XXII. Humanitas & Benignitas in omnes. 81.

Cap. XXIII. Justitia cum clementia. 84.

Cap. XXIV. Liberalitas ac Munificentia. 87.

Cap. XXV. Amor ac Beneficia in Clerum, ac Religiosas Familias. 90.

Cap. XXVI. Beneficia in Pauperes. 97.

Cap. XXVII. Studium Literas promovendi. 101.

Cap. XXVIII. Quædam in Ferdinando mira. 103.

Cap. XXIX. Singularis divinæ Protectionis argumenta. pag. 106.

Cap. XXX. Summorum Virorum Testimonia. 109.

P R Æ F A T I O

ad Lectorem.

Erdinandi Secundi Vitam, aliorum quā voto, quā imperio scribendam suscepi, & quatuor libris, propitio numine, absoluiam. Primo exponā ejus Nates, & totius Adolescentiæ exercitationes. Secūdo, quemadmodū suas Hereditarias Provincias Princeps administraverit. Tertio, quæ gesserit Imperator. Dum hæc ago; istum, Lector benevole, De ejus Virtutibus accipe libellum, qui in ordine quartus erit. Hūc interim, dum opus integrum plures ob causas adhuc producere non licet, ad tuam orexin vel temperandam, vel, si mavis, acuendam lege; & summam Imperatoris, quem jure merito Apostolicum dixeris, Virtutē cognosce. Invenies quæ & mirari possis, & cum fru-

ctu imitari. Hoc igitur libello, Ferdinan-
 di Virtutē, suas tributam in partes, paullò
 exactius conabor explicare; ejus enim e-
 go totis triginta et octo añis Grætij, Vien-
 næ, alibi, præsens, neq; omnino incurius
 spectator fui. Videbor fortasse alicui ali-
 quādo minutiora, ac ferè minima prose-
 qui: sed minima non sunt, quæ solidæ vir-
 tutis sunt argumenta: & quæ in homine
 privato exigua censerī fortasse possent, ea
 in Maximo Prīcipe exigua videri nec pos-
 sunt, nec debent. In Giganteo corpore e-
 tiam articuli magni sunt, & admirationē
 pariunt. Jam verò in exponēdis Ferdinā-
 di virtutibus, primo loco exhibebo eas,
 quæ peculiari ratione Deum spectant &
 Cœlites, ac eos, qui Deo Cœlitibusq; ho-
 nore censeantur proximiores: secūdo eas,
 quæ ipsum habētis animū perficiētes, nō
 tam alijs quàm habenti prospiciunt: ulti-
 mo tandem eas enarrabo, quæ in alios e-
 tiam derivantur. Coronidem vitæ ponēt,
 sum̃orum virorum de Ferdinandi Virtute
 ac laudibus testimonia præclara.

*Tres ordines
 Virtutum Fer-
 dinandi.*

Fides, & Catholicæ Religionis Zelus.

CAPVT I.

IDES IN DEUM,

Christianæ vitæ fundamentū & origo, sine qua, ut Apostolus ait, impossibile est placere Deo, eximia, suisque absoluta numeris Ferdinando fuit. Illa non modò in mente, sed in ejus etiam bonis operibus vixit. In tanta tot Principum ac Procerum Acatholicorum, quibuscū illi fuit agendum, multitudine, in tanta eorundem pertinacia; ne quidem levis unquam illi contra Catholicæ Religionis veritatē vel dubitatio, vel tentatio irrepsit. Vidit complures, vulgò non insipientes habitos, malle possessionibus diuenditis solū vertere, quàm ad Catholicos transire: ipse tamen ne minimum, quidem eorum vel sententiā, vel authoritate unquā commotus est. Eo tempore, quo illi patriā & commoda Catholicæ Religionis odio posthabebāt, Ferdinandus sæpissime professus est, se verò paratū pro quovis Romanæ Fidei articulo cruciatus, imò & mortem ipsam oppetere.

*Ferdinandus
pro quovis Fi-
dei articulo
paratus est
mori.*

Ex firma hac vivaq; in Deum Fide, qua ejus animus Deo divinisq; myſterijs adhæſerat, ortus eſt ardens ille Catholicæ Religionis tuendæ ac propagandæ Zelus, quo etiam laudatiſſimos Imperatores, qui cum antecceſſerunt, aut vicit, aut æquavit, & ſucceſſoribus dignum imitatione exemplū reliquit. Annos natus non plures viginti, (quod alibi dictū eſt,) in ipſo ſuſcepti Regiminis exordio, Laureti in agro Piceno, coram Virgine Matre, Deo vovit, vel cum vitæ discrimine abacturum ſe eſt Styria, Carinthia, Carniolia, Seſtas, Seſtarumq; Magiſtros. Tertio ſupra quadrageſimū anno, Vngariæ Bohemiæq; jam Rex, & Cæſar, idem ſe in Bohemia, illiq; Regno adjunctis Provincijs acturum, Cellis (vbi in Styriæ ac Austriæ finibus præcipua religione Virgo colitur,) ſanctè conſtanterq; vovit. Tandem octo ſerè ante obitum annis obſtrinxit ſe voto, nullis deſuturum occaſionibus, quas Deus dignaretur offerre, quin Fidem Catholicam in Vngaria, olim ut Catholiciffimā ac piſſimā, ſic ſub Bmæ Virginis patrocinio fortiffimā feliciffimāq;, protegeret, & modis medijsq; licitis ac honeſtis propagaret. Ad ſimile votū edendum invitavit, ac induxit eſt Conſiliarijs cum, cujus opera maximè utebatur, ut ſcilicet promitteret ſe ad vigilaturum, & pro viribus Cæſaris Zelo cooperatorum.

Haud ſegniùs reſtituendæ Religionis Votū Deo reddidit, quàm concepit. Primò, ut alibi vidimus, Styriam,

Voces Pradicantium eſt ſuis Provincijs ab actionem

Item eſt toto Boemia Regno

Promotionem deniq; Fidei in Vngaria.

Styriam, Carinthiam, Carnioliā penitus expurgavit. Deinde ex Bohemiæ Regno, & Moravia, & ex utraq; Austria A catholicos Prædicatores omnes dimisit, Catholicosq; suffecit, eo animarum proven-
tu, ut nonnulli absque temeritate se affirmare posse
existiment, Ferdinandi Zelo ac operâ centies cente-
na millia hominum ad Ecclesiæ Catholicæ gremiū
& caulas esse revocata; adeoque Ferdinādum omni
jure posse ac debere harum Provinciarum Aposto-
lum dici, aut Apostolici Imperatoris cognomento
decorari. In Vngaria ac Silesia ea reparandæ Catholi-
cæ Fidei jecit fundamēta, quibus hodie strenuè Fer-
dinādus III. paternæ æmulus pietatis superædificat.

*Putatur cen-
ties centena
millia homi-
num ad Eccle-
siam reduxisse*

*Imperator A-
postolicus*

Zelus hic reparandæ Religionis eò evasit, ut cæ-
tera omnia commoda Catholicæ Fidei tuendæ pro-
pagandæq; posthaberet. Sæpe voce, sæpe scripto te-
staturus est, suis se Provinciis Regnisq; renunciaturum
citius ac libentius, quàm scienter amplificandæ Fi-
dei occasionem neglecturum; malle solo pane & a-
qua vitā trahere; malle cum Conjuge ac liberis so-
lo scipione instructū ire in exilium; malle ostiatim
panem mēdicare; malle in frustra concīdi ac discer-
pi; quàm injuriam Deo Ecclesiæq; ab Hæreticis in
subditis sibi Provinciis hæcenus illatam diūtius per-
ferre.

*Pro Fide Catho-
lica Zelus.*

Pulsis è Styria A catholicis Præconibus, quidam
Provincialium Secretarius siue superstitione, siue
Procerum A catholicorū precibus ac promissis ada-

ctus, ausus est Dominicis diebus Græcij in Provinciæ palatio Lutheranas conciones prælegere, auditoresq; qui frequentes è Nobilitate aderant, in Hæresi confirmare. Statim ac id Ferdinandus rescivit, severè prohibuit; ac ne Decreto audacior aliquis illuderet, sui ipsius corporis custodes armigeros jussit pro palatij foribus excubare, adituq; venientes prohibere. Memoriâ dignissima sunt verba, quæ adjecit: oppetituru se mortē libentiùs, quàm post tot serias inhibitiones, suis subditis, suo in cōspectu, Acatholicum hoc quale quale publicum exercitium permissurum.

Agebatur in Silesia de pace cum Acatholicis Principibus componenda. Fridlandiæ Dux, penes quem belli administrandi summa post Imperatorem potestas erat, eam urgere dicebatur. Ferdinandus restituendæ tranquillitatis ac quietis cupidissimus, pacem amabat, & verò etiam missis legatis curabat. Fuère interea qui suggererent, nec à Fridlando sincerè rem agi, nec è bono Religionis eam pacem futuram. Cupidissimus propugnandæ Religionis Imperator illicò in genua se dejecit, & Beatissimā Virginem est obtestatus, si pax illa ejus Filio ipsiq; non esset grata; si Catholicæ Fidei perniciofa: averteret illam porrò, ac perturbaret, quibuscunq; demùm rationibus, modis ac medijs; etiam, si opus sit, difficultibus & cæteroqui parum gratis.

Non facile est referre, quo perfundebatur gaudio,

*Pacem amat,
sed gratam
Deo*

dio, cùm è Proceribus aliquē abiuratâ Hæresi ad
 veram venissè Ecclesiam inaudiebat. Non modò
 viribus omnibus datâ occasione Magnates ipsemet
 ad Fidem provocabat, aptisq; magistris erudiendos
 attribuebat, verûmetiam hos Fidei magistros ad se
 advocabat, & eorum, de quibus agebatur, conditio-
 nem ingeniumq; edocebat, ac viam mōstrabat, qua
 eos ad Fidem reduci posse speraret; veræ tandem
 Ecclesiæ restitutos planè hilaris lætusq; excipiebat.
 Libet hîc verba è multis pauca subtexere, quibus
 Pragâ per literas propria exaratas manu Anno 1623.
 Rudolpho à Tieffenbach Baroni Austriaco, præstan-
 ti militum ductori, Viennæ degenti ad Catholicam
 Fidem reditū gratulatus est. Exoscularer inquit,
 tui capitis verticem, si tibi præsens essem.

*Modos inquiri
 rit Magnates
 ad Ecclesiam
 reducere*

*Reversis ad Ec-
 clesiam gratu-
 latur*

Vix possum alio clariùs argumento Ferdinandi
 in Deum Fidem, Zelumq; Religionis testari, quàm
 adscriptâ hic Codicilli parte, quem ultimæ volunta-
 ti adjecit. In hæc verba Heredem ac successores non
 tam alloquitur, quàm adjurat. Etsi Nos Ferdi-
 nandus II. Imperator vrgentibus ex cau-
 sis nostrum testamētum ac ultimam vo-
 luntatem scripto consignari jam curavi-
 mus: Dei tamen, nostri, & benefactoris
 summi, & Patris benevoli honor, quem
 procurare ex gratitudine propter accepta
 beneficia tenemur, impulit nos, ut vni-

*Heredi pater
 Catholicam Fe-
 dem codicillo
 commendat.*

versalem Heredem nostrū, dilectum Filium Ferdinandum Ernestum, & post illum futuros successores, iterum novoq; hoc Codicillo, paternè ardenterque moneremus, ut Provincias nostras, populosque, quos eis subditos relinquimus, commendatos ex corde habeant: eos in nostra Vera, Apostolica, Romana, in qua sola salus est, Catholica Fide conservent: Sectas omnes, pravas & falsas doctrinas, imò quidquid his aditum, causam, occasionem aperire posset, seriò, omni studio, omni conatu avertant, impedian. Hæc & plura alia in codicillo Ferdinandus. Intelligere porro ex his licet, quo Zelo amplificandæ, tuendæq; veræ Fidei flagraverit, qui non modò vivus id strenuè curavit, sed etiam moriens ab Herede, ut ultimam suam voluntatem, curari præcepit.

Spes & Fiducia in Deum.

CAPVT II.

SIquam aliam virtutem plenius, ut ajunt, manibus Ferdinando Deus contulit, Spem certè & Fiduciam infudit uberrimè. Dei gratia fretus, & Re-

& Redemptoris precioso sanguine ac meritis, semper salutis suæ procurandæ operam naviter impendit, spe plenus fore, ut æternam ab æquissimo Iudice ac misericordiarum Patre assequeretur coronam, quam Legitimè certantibus ab eo tribui, etiam publico ipse symbolo testatus est. Nihil occurrat unquâ, quâvis arduum ac perdifficile, in quo Deum sibi propitiû non polliceretur. Hinc illud in rebus omnibus, exiguis, mediocribus, maximis, ad Deû, Virginemq; Matrẽ, Cælitesq; patronos perfugium. Hoc enim planè habuit perpetuum, humana media ad effectû consequendû adhibere diligentissimè: ante omnia tamen rem Deo commẽdare, ac imprimis ab eo felicẽ sperare ac præstolari eventum.

*In arduis Deo
fidebat.*

Longum hic esset rem frequentissimam exemplis omnibus velle confirmare. Plura occurrerent, quàm proposita brevitatis patiatur. Anno 1619. mense Junio Henricus Matthæus Comes Turrianus, trajecto Danubio, Boëmorum rebellium exercitum ad Viennam, adeoq; etiam in suburbijis ipsis collocarat. Conspirantibus cum Turriano non paucis, qui in ipsa urbe degebant, gravissimum Ferdinando periculum imminebat. Hæc inter ad aulam se contulit P. Bartholomæus Villerius Soc.^{te} Jesu, Ferdinando tunc Regi à sacris confessionibus, petijtque suum Regi adventum à primo Camerario indicari. Is dum conclavis, in quo Rex degebat, januam tacitus aperit, mirum planè spectaculum, Regem in-

*Ante Christi
effigiem pro-
stratus orat.*

tuetur ante Christi è cruce pendentis effigiem humili-
pronum, dejectumq; jacere. Spectaculo attoni-
tus, Patri Villerio quod viderat aut refert, aut o-
stendit, jubetq; tantisper morari. Sub hæc in Re-
gium conclave Pater inducitur. Tum Rex: **Versa-**
bar, inquit, Pater, in periculis, quæ domi-
forisq; imminent, recogitandis: volve-
bam animo hostium in suburbijis cona-
tus, Acatholicorū in civitate molitiones,
quas exactè novi. Cum nullum ab ho-
minibus præsens viderem præsidium: ad
Deum confugi, quod soleo; dejeci me
ante crucem; meum Dominum adora-
vi; his planè verbis illum sum allocutus.
Domine JESU Ghriste, generis humani
Redemptor, tu qui corda intueris, nōsti,
me non meam, sed unicam tuam quære-
re gloriam. Tamen si tibi gratum est, his
angustijs, & hoc hostium conatu me de-
primere, pudore suffundere, hominibus
contemnendum dare: non recuso; fiat
voluntas tua; habes me indignum tuum
famulum ad nutum quemq; promptum
para-

paratumquè. Has preces vix exsolui, & summa Spe plenus fui. Miram animo tranquillitatem fecit Deus. Irritos conatus hostium, ita spero, Deus efficiet.

Hæc suo confessorio Rex Ferdinandus quem Fiducia non fefellit. Illicò enim adfuit, ut alibi retuli, auxilium, quo & vim & dolos hostium Deus fregit ac animos bonorum omnium erexit. Scio privatè ac publicè dictum à multis, Christum è cruce pendentem fuisse aliquando cum Ferdinando locutum, iussisseq; bene de rebus sperare. Hac super re nihil habeo quod affirmem, vel negem. Si verum est, quod adstruitur à multis; id, sicut & plura fortè alia, Ferdinandi modestia ac humilitas, quoad potuit occultavit. Sed redeamus ad Ferdinandi in Deum Fiduciam.

*Fama Christi-
sum è cruce
Ferdinando
locutum.*

Quo tempore de Fridlandi conjuratione & machinationibus, ac de suo discrimine nuncium accepit Ferdinandus: iniquo facinore hominis, ut patet, commotus est; verùm qui Spem omnem in Deo positam habebat, nihil habuit prius quàm divinum implorare auxilium. Dissimulata causa, Religiosis omnibus Familijs preces indixit; uno Deo inspirante votum concepit, Domuiq; Probationis Socijs. JESU ad S. Annæ, quæ foundationi sufficerent, se tributurum, Deo spopondit. Tantam post hæc felicitis eventus Spem hausit, ut alterà ad se luce

*Voto, & preci-
bus Religio-
rum, summo
periculo exi-
mitur.*

venientem Confessarium, divini jam penè certus patrocini, his verbis compellârit. Pater, moneat me opportuno tempore, votum ut persolvam: voui heri dotem Domui Probationis S. Annæ, ex hoc periculo tibi evasero: evadam autem, ut spero, brevi.

Allatum est aliquando, complures Reges, Principes, Respub: icto fœdere in ejus damna conspirasse. Narravit paulò post hæc ipse alicui ex familiaribus; narrationi subjecit: Agant, quod lubet: spero fore, ut qua facilitate sal aquâ, eâ conspiratio isthæc omnis divino patrocinio dissolvatur.

Allatæ erant literæ Ratisbonam, ubi erat Imperator, quibus certo certius afferebatur, etiam Angliæ Regem totis viribus in Cæsarem arma moturum. Has Ferdinandus cùm legisset, & qui legendas dederat, interrogaret, quid demum fiet?

*Aureum dis-
tum Ferdi-
nandi.*

Deus, inquit ipse, in cœlo est. Hæc verba tametsi sæpe in hujusmodi occasionibus usurpavit: nunquâ tamen de coelestis patrocini spe magnificentiùs videtur locutus, quàm cùm Græcium Francofurto renunciatus Cæsar redijt. Hic rerum difficultatibus victi dejectiq; nonnulli cùm inclamarent: vix ullam inveniri rationem, quâ aut præsentia mala averterentur, aut imminetia propulsarentur;

Ferdi-

Ferdinandus ad maiestatem ſimuiq; lætitiã com-
poſitus, Laboratum eſt, inquit, etiam a-
liàs olim, & his, & peioribus : novimus
Deo non deſuiſſe modos, quibus conſi-
lia hominum machinasq; deiiceret, quò
Eccleſiam ſuosq; ſervos propugnaret :
hodie nec Deo eſt imminuta potentia,
nec deterior facta voluntas; eodem ſuo
hodie ſedet in ſolio, quo olim; æquè po-
tens, æquè bonus; ſpero in dies meliora.

De hac Cæſaris in Deum Fiduciã una fuit Pro-
cerum, militum, civium opinio; illam in Deo Cœ-
litibusq; altiffimas poſuiſſe radices; Ferdinandum
Deo ſic credidiſſe, ut meruerit, quoties expetiit, to-
ties divinum patrociniũ experiri. Sapius, cùm
Cæſar inſigni aliquo facinore publicè pietatem, e-
xerceret, ea vox repetita & audita multorum eſt,
Hodie Cæſar hoſtium millia aliquot proſtigavit.

Charitas in Deum.

CAPVT III.

Aſſidua, de qua ſuo loco erit ſermo, rerum di-
vinarum, Deiq; contemplatione aſſecutus
fuerat Ferdinandus, ut intelligeret ſummum
illud Bonum amore dignum eſſe ardentiffimo, &

qui Seraphim deceret, ne dicam mortales. Lumini huic, quo bonorum omnium fontem Deum noverat, parem in Deum Charitatem exhibere semper contendit; ipsaq; in ara cordis seipsum quotidie amoris flamma conabatur incendere, ut gratum Deo fieret holocaustum.

*Divina gloria
Imperium poss.
ponit & vitā.*

Amantium cum illud maximè sit, ejus, quem amant, honorem gloriamq; enixè curare: in hoc studium omne operamq; posuit, ut Dei sui gloriam, decus, nomenq; augeret in terris. Dignum memoriâ planè est, quod iterum ac tertio affirmavit: Dei gloriam sibi sic esse cordi, ut illius augmentum si nosset suo decremento posse comparari, non cunctaretur folio decedere, Coronas ac Sceptra deponere; ad vitam privatam delabi; ad miseras redigi; ad mortem contemptu & probris plenam. Cum preces ad Deum ab alijs postulabat, non petebat sibi hoc illudue à Deo obtineri, in quod ferè humanus fertur affectus, sed ut demùm id fieret, quo Dei gloria apud homines augeretur.

Semper detestatus est id omne, quo sciebat Deum posse offendi. Culpam omnem, ac lethale inprimis peccatum, ita cavet, ut malorum maximum. Neq; verò crimina, quibus divina bonitas & majestas læditur, in se tantum odit, verum & in alijs. Extant ejus quamplurima in blasphemias, perjuria, sacrilegia, adulteria, non tam rescripta quàm ardentissimi in Deum amoris documenta. Quicumq; in ejus
acta

acta paulò attentius inspexerunt, vidēre gravissimè illum turbari ac cruciari, quoties vel irreverenter Dei nomen ab aliquo usurpatum, vel cum contumelia traductum audivit. Huc referendū est, Principem alioqui mitissimum solitum pœnas gravissimas exigere ab ijs, quos audaciores in Numinis contemptum advertisset.

Addamus & tertium eximiæ in Deum Charitatis argumentum. Nullâ æquè re lætabatur, ac Dei sui cultu ac reverentia. Quando tēpla celebrari, frequentari Mysteria, divini verbi præconibus frequentes adesse homines, maximè verò quando Eucharistiā ibi coli vel audiebat, vel videbat, ubi Hæresis eam antè despexerat: tunc verò gaudere, exilire, triumphare. Anno 1630. Styræ ac Welsij: rursus anno 1636. Laureaci ac Lincij, Austriæ superioris urbibus, ad Comitia cū Ratisbonam iret, substitit, ut supplicationibus interesset, quibus in triumphum octo integros dies in Eucharistia Deus homo defertur. Aduēre ijs supplicationibus ex Austria superiori universa mortaliū plurimi, & verò pietatis non vulgaris significatione. Populi frequentiam ac pietatem primū cum voluptate, contemplatus est Cæsar, deinde ad familiarem sacerdotem conversus, quanta, inquit, quamq; liquida existimas me perfundi lætitia, Pater, cū ante meum obitū hoc loco, (Lincij accidit)

Christi in Eucharistiā cultu summo opere exultat.

ubi non ita pridem in venerandam, & sacrosanctam Eucharistiam acerbè ac impiè declamabatur; unde veluti è malorum quadam scaturigine alij ac alij errores, aliæ post alias rebelliones emergebāt, coram ac præsens video Deo supplicantium cætus pijsimos, Procuresq; ac cives debitū Deo in Eucharistia, spectāte me, cultum persolvere? hoc verò mihi gaudiorum omnium gaudium ita jucūdum accidit, ut lacrymas cōtinere non potuerim. Ista Ferdinandus Imperator eā tūm cordis teneritudine, tūm oris, oculorum, totiusq; vultus ad pietatem compositi habitudine pronunciavit, ut ille ipse, cui dicebantur, Sacerdos agrè à lacrymis temperare potuerit.

*Recolit quot-
annis natalem
suum diem.*

Cū pro quovis accepto beneficio gratus Deo esse cuperet, singulis annis Natali suo redeunte die hoc impensius agebat. Colebat ea die singulariter Deum, vitæq; authori ob conservatam ad eum annum vitam gratias agebat maximas: easdem quovis modo posset ut referret, ad aras agente Sacerdote, tot offerebat taleros, quot numerabat annos. Eodem die venientes ad se è Religiosis Familijs, quī sociorum nomine preces deferrebant, quibus illi & pro con-

pro conservato Cæsare gratias Deo agebant, & ut diutius conservatum vellet obsecrabant, planè benevolè ac peramanter, nec sine voluptate excipiebat. Id vero, aiebat, mihi percharum est, nancisci homines, qui me in gratijs, quas debeo, nec pares possũ, Deo agendis juvẽt.

Pia Sacramentorum frequentia, ac Eucharistiæ cultus.

CAPVT IV.

Sacramẽta uberrimos esse fontes, è quibus bona cælestia in mortales profluunt, semper existimavit. Ut divinæ gratiæ cupidissimus fuit, ita planè frequens hos fontes adiit. Quinquagesies minimum annis singulis & exomologesin facere, & Synaxin sumere cùm fuerit solitus, id verò usurpabat vel maximè solennioribus Christi, Virginis Matris, Apostolorum, eorumq; Cælitum, quos in Patronos elegerat, festis diebus: tũ sanctioribus quibusdam anni temporibus, Quadragesimæ scilicet & Adventus, quando Dominicis singulis diebus, incidentibusq; festis, & Pænitentia animum sanabat, & Eucharistia reficiebat.

Sapissimè per annum sacramenta frequentabat.

Modus parandi se ad Confessionem.

Desideriū Eucharistia.

Seriò ac diligenter, non tamen anxie, utriq; Sacramento parabat sese. Ante Confessionem in amaritudine culpas recolebat : nec antè ad Sacerdotis pedes accidit, quin priùs ab Eleonora Augusta conjuge, si adesset, piorum ex more, veniam fuisset precatus, si qua illam re læsisset aut verbo. Vesperì ante Synaxin percipiendam, severiore abstinentiâ cænulam accidit, nisi absolutum jejunium eo die religio imperavit. Ipso Eucharistiæ suscipiendæ tempore tantum ardorem, pietatem tantam, tot suspiria, tot lacrymas præseferbat, ut incensus Dei amore animus planè è corpore servatori suo obvius ire velle videretur. Cùm anno salutis 1624. Sanctioris hebdomadæ feria quinta peccata confiteri, & Christi Corpus publicè, ut habebat in more, participare statuisset; auditâ (fuit vanus rumor,) Confessarij absentia, timuit ne voto frustraretur suo : hoc verò Sacrosanctæ Eucharistiæ illo die percipiendæ adeò inflammatum fuit desiderium, ut illicò toto corpore cæperit sudore perfundi. Fluebat adhuc sudor, cùm Confessarius adfuit, suaq; manu, ipso Cæsare invitante, tetigit aquas indices ignis, quem Deus in animo pio excitaverat.

Hæc Sacramenta cùm frequens ac piè adierit, non defuit alijs etiam administrandis, qua licuit ratione, piè itidem Sancteq; cooperari. E sacro fonte toties libens infantes suscepit, quoties vel è Proceribus, vel etiam è famulis domesticis aliquis id expectijt. Si

tijt. Si quando Regnorum curis præpeditus adesse non potuit, elegit ex optimatibus, quem suo nomine juberet pio munere defungi. Sacro Chrismate solenni ritu Confirmādos, etiam cum voluptate obtulit Antistiti; ea ipsa manu, qua Sceptrum tulit, fascia eorum frontem obstrinxit. Id officij Christiano Gulielmo Marchioni Brādenburgico, paulò antè Catholicis adscripto, cū præstaret in Oratorio Collegij Viennensis Soc^{tis}. JESV, tanta in utroq; pietas exarsit, ut neuter lacrymas cohibere potuerit.

*Memorandum
pietatis exem-
plum.*

Exigit locus hic, ut solennem Austriacis Principibus in Eucharistiam cultum ac reverētiam. Ferdinando II. non modò non defuisse, sed planè præ cæteris quam plurimis fuisse ostendam. Recurrente tempore, quo Christianorum pietas octo integros dies Eucharistiæ colēdæ ornandæq; attribuit, nunquam Ferdinandus à supplicationibus absuit: pedes, nudo capite, sola florea redimitus corona, faciem dextra præferens, quotannis Deo suo triumphanti famulatus est. Accidit aliquando, ut diutius gestatâ face brachium mansq; intumuerit. Subsecutâ die supplicationi interesse alteri cū veller, maleq; affectum brachium è collo suspensum haberet, è Proceribus aliquis Cæsari à face ferenda ea die cessandum asservit; at ipse, superest, inquit, adhuc manus altera, qua Deo serviam.

Christo in Eucharistiâ triumphanti famulari solitus est.

Quando aut exeunti, aut redeunti in aulam oc-

*Rudolphi I. e-
xemplum secu-
tus.*

currebat Sacerdos Eucharistiā deferens, Rudolphi I. imitabatur exemplum. Illicò venerabundus exiliebat curru, fixis etiam lutulenta in humo genibus Deum adorabat: Sacerdotem sive ad ægrotum ab Ecclesia, sive ab illo ad hanc euntem pedes prosequabatur. Græcij in Eucharistiam cū incidisset, non modò Presbytero ad infimæ sortis hominem in suburbium properanti præstò fuit, sed ægroti etiam paupertatem mirifica liberalitate erexit.

*Turbatis re-
bus Euchi-
stiam curabat
exponi.*

Plurima illi in tanta Regnorū turbatione, bel-
lisq; difficilia & gravia cū occurrerint, hoc ha-
buit in omnibus solenne; ad præsentem divini Nu-
minis opem impetrandam, publicum Eucharistiæ
cultū indicere. Ita q; sæpissimè modò in uno, mo-
dò pluribus in templis, ipsoq; non rarò Aulæ sacel-
lo, Eucharistiam jussit publicè proponi coliq;. Ipse
cæteris ut præiret exemplo, integras ante illam ho-
ras dejectus in genua humillimè supplicavit Deo.
Statas quadraginta horarum preces, tribus ante ci-
neres diebus, in Societatis JESU templis institui so-
litas, frequentavit quotannis, Deoq; in Eucharistia
tunc deseruijt profusiùs, cū alij voluptatibus in-
dulgent liberius.

*Amabat pio-
rum Sacerdo-
rum audire
Missam.*

Missæ, hoc est, Sacrificio, in quo ille ipse est vi-
ctima, qui summus æternusq; Sacerdos est, non mo-
dò intererat puro corde, ac reverenter, sed amavit
etiam eos potissimū coram se Sacris operari, quos
credidit Deo à pietate ac Sanctimonia commenda-
ri. Ve-

ri Velim nulli unquam excidere, quod adscribo. Nescio qua ex causa factum est, ut ex ijs, qui à Sacris Cæsari erant, nemo aliquando adesset. Ergo loci, in quo Aula erat, Sacellanus ab eo, cui incūbit providere, invitatus est ad Missam coram Cæsare dicendam. Jam Sacerdotalibus ornatus vestibus Sacrum auspicaturus erat, cū Cæsar novum hominem intuitus, ex illo sciscitatur, an Sacra animum exomologesi expiasset? hærente illo, ac tacitè negante, oporteret, subintulit, antè confiteri.

Oratio, & Lectio Sacra.

CAPUT V.

ORationis, Sacraeque lectionis studium, quo Ferdinandus excelluit, poterit Principibus exemplo esse, quod imitentur. Nemo hominum causari jure poterit publica negotia, quasi ea precādi meditandique divina tempus præripiant. Ferdinandus Imperij, Regnorum, & multarū Provinciarum negotijs disiectus, tot bellorum curis implicatus, novus David, penè septies, quandoque etiam sæpius, in die laudem dixit Deo.

Manè experrectus, invocata primum SS. Trinitate, diem ista Ecclesiæ precatione auspicabatur;

Per Signū Crucis ✠ de inimicis nostris ✠

libera nos Deus noster ✠. Quibus verbis brevissimam, sed pietatis sensu plenissimam interijciebat meditationem, quæ in precatorio ejus libello inventa est, **Per Signum Crucis ✠**, in qua Christus JESVS, Dei & Mariæ filius, verus Deus, verus homo, Salvator Mundi, pro nobis, ineffabili, incomprehensibili charitate erga Deum, erga nos homines, humilitate, mansuetudine, patientia, fortitudine, & constantia, atq; paupertate, inter duos latrones passus & mortuus est. **De inimicis nostris ✠**, Hæreticis & eorum erroribus, Mundo & ejus vanitatibus, Carne & ejus cupiditatibus, dæmone & ejus fraudibus: **Libera nos Deus no-**

*Manè statim à
lecto horam o-
rationi tribue-
bat.*

ster ✠. Tu enim solus scis & potes. Strato egressus, antequam cubiculo egrederetur vestibus induendus, integram Orationi præq; meditationi horam, ante altare ad eum usum paratum, quotidie impendit. Orationem conclusit Dominicâ precatatione & salutatione Angelica pro filio Rege, ante S. Ignatii Cōfessoris effigiē, expansis in crucē brachijs, septies recitatâ; & infixo quinquies in Christi vulnerū honorē, terræ osculo. Cōsuetudinē hanc cōstāter adeo vitâ totâ tenuit, ut ne itinerib; quidē ac in valetudine impeditus eam dimiserit. Libet hīc præclarū hujus rei testimonium adscribere. Peractis Ratisbonæ Comitij anno 1637. Viennā movit Januarij die 23.

*in t̃ra maie-
astre quanta
dimisso!*

codēq;

eodēq; Straubingā venit; cā valetudinis conditione ac statu, quem viderunt omnes. Hic ad Cōfessariū, qui æger lecto detinebatur, quas subijcio, sua manu exaratas literas dedit. Reverende in Christo Pater. Hactenus semper in usu habui meas orationes, antequā me induerem, per horam dicere: quod mihi satis difficile erit in hoc itinere continuare; cū quotidie hora quarta surgere deberem. & licet in illa re planè nullum votum habeam: peto tamen à R.^a. V.^a. consilium, an in aliquo dispēfare possem. Ego, laus Deo, bene valeo. Straubingæ 24. Ianuarij, 1637.

Matutinæ orationis hora absoluta, & mox indutus, duobus Sacerdotibus successivè ad aras operantibus aderat, pietate summa. Secundo Sacro absoluto, Lauretanis B. V. Litanias Sacerdote præeunte recitabat, nisi ea ipsa die vellet adesse cantoribus musico illas concentu modulantibus, quod usurpatum vidimus post decantatas Vesperas diebus Dominicis, festisq; omnibus, ac Sabbatis. Die decurrente subtrahebat se negotijs, iterumq; Orationi ac in seipsum inspectioni horam mediam dabat. Ne quidem, cū venationi vel aucupio intentus esset, hæc neglexit. Dum fera expectatur, aut Ardea, ipse Deo plerumq; vacabat & sibi.

*Duas quotidie
Missas audiebat.*

In ipsa venatione se recalcabat.

*Parabat se
quotidiè ad
mortem.*

Vespere, antequam cubitum concederet, mediam horam ut minimum in Oratione & conscientiae examine perstabat, & ad mortē se comparabat, non secus, ac si eā nocte foret sibi moriendum; & in eam rem subnecebat orationem ad B. Virginem & ad Angelum Custodem pro bona morte, unā cum professione Fidei, desumptā ex parte septima Manualis piarū precationū P. Petri Ribadeneiræ, quod assidue & quotidie manibus terebat. Ultimis vitæ annis catarrho gravatus cum facile obdormiret, nō semel visus est ultra horam cum somno luctari, ut preces persolveret. Eleonoræ Imperatrici suadenti aliquando, ne tantam sibi vim contra somnum inferret, seq; in lectū reciperet respōdit: **Placetne, ut pecudis more ad somnū me cōponā?**

Virebatur iaculatorijs orationibus.

Præter Orationes diurnas vocales quotidianas, recitationē Coronæ B. Virginis, ejusdemq; Officij, & Officij pro defunctis, & septenarum Litaniarum (Lauretanarum, omnium Sanctorum, de Nomine JESU, ad Sanctos Germaniæ Patronos, ad Sanctos Milites, pro Defunctis, & aliarum ad B. Virginem & Sacra Scriptura desumptarum.) usum quoq; frequentissimum habebat Orationum, quas Christianæ vitæ magistri jaculatorias vocant, quia ijs quasi jaculum ad cælum Deumq; animus celerrimè dirigitur. Vel ipsa nocte intempestā cum evigilaret, in hujusmodi voces erumpebat. **Maria Mater gratiæ,**

tiæ, Mater misericordiæ, tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe: Monstra te esse matrem: & id genus plurimas. Gravioribus urgentibus periculis psalmos habuit selectos, quibus Dei auxilium imploraret: ij fuere secundus, trigessimus, trigessimus quartus, quadragesimus quintus, quinquagesimus tertius & octavus, sexagesimus septimus & octavus, septuagesimus, nonagesimus.

Divinis Officijs & frequēs & libens adfuit. Cū aliquando asservisset tribus in rebus nunquam sibi tempus longum visum: primo inter eas res loco divina officia memoravit. Non semel accidit, ut Sabato quatuor ab Vrbe leucas absens, incredibili celeritate accurrerit, ut primis Vesperis interesset. Obijcienti stabuli Præfecto perituros eo cursu equos; **Pereant, inquit, dum adsimus; alij, qui nos vehant, non deerunt.** Supplicationes publicas sic frequentavit, ut omnibus fuerit non ad celebritatem modò, sed etiā ad pietatē incitamentū. Vultu totoq; corpore ad Christianam demissionem composito, manu rosariū seu precatorios globulos gestans & decurrens, uni Deo Cælitibusq; intentus incessit. Græcij Princeps quispiam ad Archiducis Ferdinandi latus incedens, capit cum eo sermonem, velle miscere: Archidux ad eum placidè conversus, **Oremus, inquit, nec simus supplicanti po-**

D

pulo

*Exemplum i-
mitatione di-
gnum,*

pulo huic scādalo Sed illud hujus generis admiratione dignissimum. Grassabatur in Imperio Gustavus Sveciæ Rex, & victor usq; deq; miscebat omnia. Urbanus VIII. Pont. Max. ut Catholicæ Reipub. Deum placatum faceret, Iubilæum præcipuè Germanis cōcesserat. In eam rem indicta Viennæ fuit supplicatio ab Aulæ templo ad S. Stephani Cathedralem ædem. Hora supplicationis cum adesset, copiosa caput effundi pluvia. Fuere, qui Cæsari suaderent, à Supplicatione ut abesset, cælo scilicet graviore ac pluvio; pernegavit. Saltem currum veheretur: renuit. erant lutulentæ plateæ: per lutum incessit. è tectis & canalibus copiosus imber cadebat: cōtempnit. fluebant per compita rivuli, ut à civibus asserculi sternerentur transituro: transivit, amictu vili, manibus madido sub pallio compositis, demissis in terram oculis; cum pilei oras vel limbū dēssimè ruens pluvia in faciē depressisset, ipsumq; in collum defluens imber penetraret. Hic non sileo, quod inclamavere permulti, eā die, eāq; supplicatione à Ferdinando de Sueco triumphatum esse: eā ejus dici Cæsaris humilitate fractam fuisse victoris Regis superbiam. Certè non ita diu post in ipso conflictu glande plumbeā trajectus occubuit.

*Ferdinandus
dekra lectioni
deditus.*

Superest Sacræ Lectionis studium. Antequam renunciaretur Cæsar Surij de Sanctorum vitis historiam sexies legerat (quod non crederem, nisi ex ejus ore haberem;) nec Imperator renunciatus ab
eale-

ea lectione destitit. Vitas Patrum recognitas legit diligentissimè; eorum etiam omnium, qui sacros ordines vel primò instituerunt, vel ad primam rationem atq; normam revocarunt, aut aliàs nostro sæculo Sanctitate conspicui fuerunt. Nihil unquam ab Indis, Sinis, Japonibus, de Fidei Religionisq; Christianæ incremēto aut persecutionibus allatum est, quod non attentè perlegerit. Sacratioribus festis Christi nascentis, circumcisi, à Magis adorati, patientis, resurgentis, alium atq; alium quotannis à suo Confessario authorem, petebat, sibi suggeri; cumq; postremis annis novi nihil de eo argumēto reperiretur: **redibo**, aiebat, **ad meum Vincētium Brunum, aut Ludovicū de Ponte**, quorum meditationes ita sibi fecerat familiares, ut dixerit aliquando, se eas propemodum complecti memoriā. Quotidie vel unū caput ex libello Thomæ de Kempis, vel aliquot ex eo selectas sententias; rursus quotidie compendium vitæ alicujus è Cælitibus, qui eo die coluntur, legit. At sacros libros, quos Deo dictante exaratos credimus, non modò crebrò, sed planè piè, eāq; quæ decet summi Imperatoris rescripta & præcepta, reverentiā evoluit expenditq;. Iter facturum, aut venationis vel aucupij causā plures dies vel septimanas ab vrbe abfuturus, designabat authores unà deferendos, quos horis opportunis lectitabat. Verbo, lectione ita capiebatur,

ut credam Balthasarem Comitem à Thanhhausen, de quo alibi, à Ferdinando, cui erat familiarissimus, hausisse, quod dixit aliquando, cariturum se libentius vivendi quàm legendi facultate.

Conformitas Voluntatis

cum divina.

C A P V T VI.

Divina Voluntas Cynosura fuit Ferdinando, in quam unam intentus, voluntatis suæ navim semper est moderatus. Hoc egit perpetuò, ut disceret id unum velle, quod Deo luberet. Laboriosè quod conatus est, feliciter est assecutus: nam eò devénit, ut in divina voluntate & providentiâ suavissimè conquiesceret. Audi vi cum admira-

*Nescit adversis succumbere
sed volens, quod
Deus.* tione cum dicentem, Jam pridem curæ molestiæq; me confecissent, ac in sepulchrū abdidissent, nisi me meaq; omnia integrè unius Dei providentiæ commissem, & Jovialem ac lætam naturā Dei dono nactus essem. Et certè fieri vix potuit, ut homo ferret, quæ Ferdinandus tulit, nisi gratum fuisset ea pati, quæ Deus aut immittebat aut permittebat. Mirabitur posteritas, quod nos suspeximus: in crebris certisq;

certisq; periculis, quæ ipsi, filijs, genti, provincijs, regnis interitum exitiumq; minabantur, nunquam fuisse dejectum animo; nunquam erupisse in querelas; unam eam vocem emisisse: **Fiat Dei voluntas;** & quod antiquæ patientiæ exemplar Job prædicabat: **Sicut Domino placuit, ita factum est;** sit nomen ejus benedictum. & hac ratione solabatur suos, si quando tristiores conspiceret.

Vir probus, magniq; nominis Dux, cuiusdam Consiliarijs intimis, tum ei, qui Cæsari à confessionibus erat, dixit aliquando rem in eo esse, ut post Ferdinandū Austriacorū nullus in Cæsarem eligatur; hætenus Austriacos, ad eam dignitatem divitijs ac potentiâ velificatos esse; hodie Ferdinandi prodigâ liberalitate ea esse subducta præsidia: adeoq; nec divitias superesse, nec vires; ad paupertatem ventum esse, & prope ad egestatem. Cùm ista ad Ferdinandi aures delata fuissent: modestissimus Imperator hæc respōdit. Res mortales omnes suam habere periodum; nasci, crescere, deficere: fieri posse, ut Austriacorū Imperium in ipso concludatur; & si Deo ita visum est, se non modò non refragari, sed nec tristari; Deum suo arbitratu ac volū-

*Magna restit-
natio, simulq;
fiducia in De-
um.*

tate his illisue dare Imperia & Regna; humanis ad hoc aut opibus aut potētia non egere, quas dare & auferre potest cū lubet. Adhæc, Rudolphum I. à Deo evectū esse ad solium, cuius tū nec opes nec vires possent cum ijs cōferri, quibus hodie Archiduces Austriæ Dei beneficio pollēt.

Inciderat sermo de malis quotidie emergentibus; bella è bellis nasci; discrimen ad discrimina gradum fieri; exhauriri opes; vires enervari. Nunquam Christiano Cæsare vocem magis dignam protulit Ferdinandus. Faciamus, inquit, quod in nobis est, & sinamus hæc & nos à Deo regiae dirigi, nos ejus cōformemus voluntati, Satagamus ut cælum lucremur & beatitudinem cōsequamur, Deus omnia bene disponet. Cæterum hanc suæ voluntatis cum divina conformandæ curam non in adversis modò sustinendis, sed in prosperis etiam optandis habuit perpetuam. Vnico rem hanc exemplo, sed planè præclaro, illustrabo. Fundatæ salutis anno 1616. ad Ferdinandū Græcij degentem Pragâ perscriptum est, Maximilianū Archiducē, Rudolphi & Matthiæ Cæsarum fratrem, rem ipsius strenuè agere: dixisse illum Matthiæ Cæsari, nolle se Praga excedere,

*Vox Christiano
Cæsare digna.*

cedere, nisi in Regnorū Provinciarumq; hæredem
 Ferdinandam vidisset adoptatum. Retulit hæc Fer-
 dinandus Rectori Græcensis Collegij Socijs. JESV:
 subinde institit, ut negotium curaret Deo sociorum
 precibus commendari, ita tamen, ut non aliud hi à
 Deo peterent, quàm ut ejus fieret voluntas. Addi-
 dit sub hæc, aurea verba. Pater, sine jactantia
 ac vano tumore dictum volo, hæ meæ
 quotidianæ ad Deum sunt preces. Do-
 mine, si est ad laudem & gloriam tuam,
 & ad salutem meam, ut major sim quàm
 sum: exalta me, & ego glorificabo te. Si
 est ad laudem decusq; tuum, meamq; sa- *in quavis for-*
 lutem, ut persistam in gradu, quo sum: *tuna Deus glo-*
 conserva me, & ego glorificabo te. Si est *rificare para-*
 ad laudem & gloriam tuam, & ad meam *tus est.*
 salutem, ut in humiliori gradu sim: hu-
 milia me, & ego glorificabo te. Post tam in-
 signe cum divinâ conspirantis humanæ voluntatis
 exemplum, aliud subtexere hoc loco non lu-
 bet, etsi alia permulta non
 desint.

Devotio erga Virginē Dei Matrem.

CAPVT VII.

Post Deum, Virgini inprimis terræ cæliq; Re-
ginæ additus fuit. Illi præcipuum non modò
cultum, sed amorem etiam impendit. Vt pa-
tronam cliēs reverebar, ut filius amabat matrem.
Quotidianum ei certum precum pensum persolvit,
dum vixit. Nulla est in utraq; Austriâ, nulla in Vn-
gariæ Boëmiæq; Regnis, nulla in Styriâ, Carinthia,
Carniolia, Bmæ Virginis pia Sodalitas, in cuius Al-
bum nomen suum non retulerit; imò in cuius Al-
bum, ejus exemplo, Augusta Conjunx, Rex, Regi-
na, ac liberi cæteri sua quoq; nomina non inscripse-
runt. Petiére hoc ipsum in remòtissimis Provinciis
posita Sodalitia, & inter cætera Insulense apud Flan-
dros, & impetravêre facillimè; nihil enim magis
optabat Cæsar piissimus, quàm ut ubiq; inter Mariæ
servos nominaretur.

Ad loca pia, & à præcipuo in Cælites cultu cele-
briora libenter peregrinatus est, præsertim junior:
ad nulla tamen libentiùs, quàm ad Virginis templa.
Ejusmodi peregrinationes & Græcio & Viennâ su-
scepit plurimas, quas hîc referrem, nisi alio loco
Lauretanam, Ottinganam & Cellensem, aliasq; id
generis

*Sodalitatibus
Parthenijs se-
inscribit.*

*Et suos Exem-
plo trahit.*

*B. Virg. pere-
grinationibus
colit.*

generis retuliffem. Vix unquam aliquid gravioris momenti fenfit imminere, quin concepto vel peregrinationis, vel donarij voto Virginis opem implorârît, & obtinuerit. Dixit aliquando, nihil fe unquam à B^{ma}. Virgine petiviffè, quod non impetrârît. *Et ab eâ qua petit, impetrat.* Bona vera & certa petebat fimpliciter; cætera adjectâ conditione, fi effet è re gloriæ Dei. Ratisbonæ 1636. cùm in comitijs degeret, peregrinationem, Cellas vovit, & cum eo Augusta, fi Ferdinando III. Romanorum Regnum ab Electoribus deferretur: ibidem donarium Bogenbergensi Virginis templo, fi Adamus Comes Schvartzembergus, Brandenburgici Electoris princeps Legatus, idemq; Catholicæ fidei cultor (Vir prudens & cordatus, qui ut revaleret, Reip. multum intererat,) fanitati refitueretur. Secuto eventu, voti utriusq; reus, fecundum illicò exfolvit: de primo pridie obitus Augustam allocutus, Meminerimus, inquit, Magnæ Matri reddere, quod vovimus: utriq; noſtrûm Cellas ire fi minùs liceat, alterû certè ire neceſſe eſt; quemadmodû poſt anni primi luctum, etiam ire decrevit Eleonora Imperatrix vidua.

Integros viginti annos bellis petitus, armorum fuorum ſumam præfecturam ſemper Virgini commiſit. Hujus imaginem in regio vexillo, meliori ordine quàm aquilâ, juſſit militi præferri. Hanc non

B. Virgo Generalissima Ferdinandi.

Ipsè Verò Inimicus eius ultor acerrimus

modò verbo, familiariq; sermone, sed datis ad Duces literis mandatisq; Generalissimam nuncupavit: non secus ab exercitu voluit coli, quàm armorum moderatricem: in eos, qui minùs reverenter habuerunt, egit ut in transfugas, & non solùm divinâ sed militari etiam lege reos. Delatum est ex Italia, à Cæsariano milite Virginis templum directum fuisse ac expilatum: illicò sua manu Italico idiomate ad supremum Tribunum literas dedit II. Novemb. 1629. quas Latinè redditas subijcio.

Dilectè Comes: Per occasionē Mercatorum scripsi tibi hodie manè id, quod intelleximus de excessibus & facinoribus commissis, uti dicitur, à meo milite adversus Imaginem Benedictæ Virginis & Sanctissima Sacramenta. Ex alligatis autem literis cognosces plura in particulari. Chare Comes; nosti quot Gratias & victorias acceperim de manu Dei per intercessionem Sanctissimæ ejus Matris, Generalissimæ meæ. Quòd si verò milites mei non absisterent ab hisce suis sceleribus; timendum est mutari posse gratiam in punitionem. Mando tibi igitur quàm possum

possum feriò, ut super hac re diligentissimam inquisitionem instituas, & fontes severissimo exemplo castiges, quovis respectu seposito; prout facturum non dubito eum Ministrum, qui Gratiam Domini sui desideret.

S. Benedicti Monachis è monte serrato ab Hispania in Austriam profectis optatum in suburbio Viennensi locum Ecclesiæ in Virginis Dei genitricis memoriam construendæ, Monasterioq; erigendo concesserat Ferdinandus. Tribunus præfidiario urbis militi præfectus incommodum ratus, eo loci molem tantam erigi, multa opponebat: accedere ad propugnacula civitatis plus quàm expediat; posse hostibus munimento cedere, si Viennam contingat obsideri; removenda hæc esse ab arcibus, non admovenda. Cognovit Tribuni querelas Cæsar, & illicò, Deus bone, inquit, quid causatur Tribunus? at ego nullum tuendæ civitati propugnaculum aptius novi, quàm Virginis templum: malo Virginem in proximo coli, quàm in urbe militem esse: securiorem mihi tutelam ab ea polliceor, quàm ab hoc. Dicatur Tribuno, me in

Virginis templum, vocat urbium Propugnacula.

sentētia persistere; eo loci, quo dixi, velle templum construi; nihil esse quod à Virginis templo timeatur, plurimum autem quod speretur.

*Condonatione
Perduellionis
redimst Virgi-
nis imaginem.*

Actum est Decembri mense 1636. Ratisbonæ, ut Laurentio de Hoffkirchen Baroni Austriaco rebellis, qui plures annos contra Ferdinandum hostibus militaverat, Cæsaris Ferdinandi clementia locū faceret ad veniam. Erant multa quæ dissuaderent, unum fuit quod Cæsarem in petita impulit. Dictum est Virginis imaginem, Boleslaviæ in Boëmiâ celebri populorū accursu coli solitam, in Hoffkircheri potestate esse; illam recuperari posse, pristinoq; honori restitui, si ille in gratiam recipiatur. Ut hæc pijsimus Cæsar audivit, mandavit nonâ Decembris literas patentes expediri, quibus Laurentio Baroni de Hoffkirchen clementer venia concedebatur, hac expressâ conditione & pacto, si is Dominæ nostræ Virginis Bmæ. imaginem, ut pollicebantur, qui pro illo agebant, secum referret. Ardenter cum Romano Pontifice egit, ut Virginem sine originali maculâ fuisse conceptam pronunciaret. Hoc idem officij à Ferdinando filio, cum ipso Conceptæ Virginis die, anno 1625. Vngariæ Rex inauguratus esset, factum esse magnopere gavisus est. Quandocunq; vel sua confessurus peccata formulam Ecclesiæ consuetam præmittebat, vel etiam alias recitabat & Deo confitebatur,

*Gloria Virgi-
nis studet.*

tebatur, post Deum adjugebat B^{ma}, & semper immaculatæ Virgini.

Devotio in Sanctos.

CAPUT VIII.

Qui Cælitum Reginam singulari, ut dictum est, obsequio coluit, ipsos etiam Cælites veneratus est. Quotidie omnes cum Christo regnantes Sanctos in patrocinium advocavit, Litanis piè recitatis. Viros jam æternâ gloriâ donatos, qui vel Germaniam inhabitârunt olim, vel eandem Evangelij luce Deo dedicârunt; eos etiam, qui quondam in terris Milites, hodie in cælo triumphant, veneratus est plurimum; redactis in syllabum eorum nominibus, quotidie illos in obsequij argumentum ac patrociniij spem compellavit. Ordinum Religiosorum sanctos Institutores omnes ardenti amore ac honore complexus est. Dies illorum cultui ab Ecclesia præscriptos traduxit veneratione pijsimâ; Tempia, in quibus præcipuus eis honos exhibebatur, quotannis accessit; jussis eodem ire cantoribus Aulicis, ut musico concentu eorum in terris augeret gloriam, quibus ex animo in cælo coronas gratulabatur ac triumphos.

Sancti à Ferdinando culti.

Præcipue Fundatores Religionum.

Damnavit frequenter Hæreticorum furorem, qui vel in Sanctorum imagines, vel in sacra ipsorum

*Honorat sa-
cras Reliquias*

Lipsana debacchantur ac sæviunt. Vtraq; ipse semper thesauri loco duxit, & quo maximo potuit honore affecit. Non publice modò & ossa & cineres Sanctorum coluit, sed etiam privatè, ipsiq; quas incoluit, in ædibus. Altare, quod ad meditandi precandiq; usum in intimo cubiculo paratum habebat, sacris totum exornatum erat Lipsanis, quæ vel à Majoribus acceperat, vel studio ipse laudabili conquisiverat. Manè cum Deum oraturus ad altare illud accessit, ea Lipsana exosculatus, iisdem se in crucis formam signavit. Adhæc die è collo, nocte è lecticâ, cum cereo Agno solenni à Pontifice precatione dicato, suspensam habuit thecam Reliquijs refertam. Audierat Norberti viri sanctissimi, Præmonstratensium Patris, & Magdeburgensis olim Antistitis, corpus nullo esse in honore Magdeburgi in civitate Hæretica; egit illicò, & effecit, Pragam ut deferretur: quâ die magnificâ pompâ, piaq; supplicatione, è Cathedrali Ecclesia in Templum Præmonstratensium illatum est, non modò ipse pedes, Aulâ totâ præeunte, comitatus est, sed etiam aliàs honoris, obsequij, & pietatis ergò, eò se contulit.

*Transfert S.
Norbertum.*

*Sancti Patroni
Ferdinandi.*

Cælites omnes ut piè coluerit, quosdam tamen veneratus est impensius, ut quos Parronos adoptarat: ij fuère Joannes Baptista, Apostolorum Principes Petrus & Paulus, Antonius Patavinus, Augustinus, Franciscus, Ignatius Confessor, Theresia. Augusta & alijs sæpius asservit, Sancto Ignatio sua se omnia

omnia peculiari curâ commisisse: voluisse ab illo sua vota dirigi: per illum Deo exhiberi. His omnibus solitus fuit singulis mensibus eum addere, quem forte eduâtum à Sodalibus Virginis Annunciatæ Patronum accepit. Jam verò Angelo Custodi cum se plurimum debere fateretur, egit, ut per Pontificem liceret in subditis sibi provinciis octo integros dies illi festos agi à Clero; & verò obtinuit. Ignatii ac Francisci Xaverij Confessorum patrocinium cum frequentissimè expeteret, non apud unum Pontificem egit, ut in Sanctorum Album referrentur: à Gregorio XV. relatis primus sacram erexit Viennæ ædem, in qua colerentur.

Ex quibus S. Ignatius inter primos.

Et Angelus Custos.

ss. Ignatio & Xaverio templum extruxit.

Reverentia in Sacerdotibus.

CAPVT IX.

Mortalium neminem in terris æquè reveritus est atq; Sacerdotes, in quibus omnibus divinum Numen venerabatur & honorabatur. Sacris initiatum hominem ut benevolè complecteretur, non alius quærendus fuit titulus, quàm sacrorum. Et si eos coluit officiosius, quos congruâ sanctitati Ordinis vitam ducere nôrat: tamen & reliquos honore dignabatur, solitus dicere, multa Or-

Prudenti dictum.

*Imperator Sa-
cerdoti cuius-
que pileum de-
ponit.*

*Nulli eorū ma-
num osculan-
dā permittit.*

*Dictum me-
morabile.*

*Eius in sum-
mum Pontifi-
cem observan-
tia.*

*Cuius arbitrio
graves contro-
versias relin-
quit.*

dini deberi, quæ homini non debentur. Si Sacerdotem (ipsum etiam suos Sacellanos,) vocaret, honoris ergo Dominum aut Patrem appellabat. Quemcumque obvium habuit, posito pileo etiam Imperator salutabat. Austriacorum Principum in Germania mos est, amoris ac benevolentiae pignus, manum adven-
tibus dare exosculandam. Ferdinandus, ut libentissimè dexteram sacerdotibus dedit omnibus, ita nullo osculum permisit: illud benevolentiae, hoc reverentiae deberi professus. Auditus est non sine admiratione dicere, occurrentibus sibi eodem loco ac tempore Angelo & Sacerdote, se primum Sacerdoti, deinde Angelo honoris officium persoluturum.

Vt ipsis, qui Deo ad aras serviunt, noluit Deus parem omnibus esse dignitatem ac potestatem, ita Ferdinandus suum cuique honorem studuit exhibere. Apostolicam Romanam sedem, Catholicamque Ecclesiam in terris caput Romanum Pontificem non modò in honore summo semper habuit, sed etiam humillima demissione veneratus est. Vicariam illi a Christo tributam, Ecclesiasticamque ejus sanctiones arbitrabatur veritatis cortinam esse ac cæli oracula. Tridentini Concilij statuta de Matrimonio, ut primum pseudopastores expulit e Provinciis & Boemiarum Regno, in iisdem recipi voluit & observari. Alibi retuli, ob unam Romani Pontificis reverentiam, summi momenti controversias unius ipsius Pontificis arbitrio componendas reliquisse.

Nullam

Nullam diem permisit elabi, qua pro Clero universo, pro Episcopis, inprimis verò pro Pontifice Maximo, ad Deum preces certas & statas non fuderit.

Et pro eo quotidianè orat.

Quos ipse reverebatur, ægerrimè tulit ab ullo vel despici, vel lædi. Bello cum Venetis excitato, quidam Ecclesiastica dignitate, & apud Cæsarem, autoritate tunc clarus, in Archiducem Ferdinandum minùs modestè dicebatur locutus, usurpato Germanico proverbio, si bene sibi intrivit, bene comedet. Hæc Ferdinando cùm renunciarentur, ex adstantibus aliquis subjunxit, hoc videri sibi dictum petulâter & ab homine parum sano ac probo. Sub-

intulit Ferdinandus, **Nesciloquaris: Episcopus est.** Memini alio loco me scribere, non antè voluisse assentiri, ut Cardinalis Cleselius Vienna abduceretur, quàm vidit aliam nullâ superesse viam, qua ab imminente nece posset eripi. Hæc ejus in Sacerdotes, præcipuè Purpuratos, reverentia factum est, ut Pontifici eundem Cleselium sibi tradi postulanti facile assensus sit; & demùm opportuno tempore eum Româ Viennâ ad suâ sedē etiâ revocârit.

Episcopi auctoritatem protegit.

Sacerdotem, qui à sacris illi Cōfessionibus fuit, quocunq̃ue iret, secum voluit proficisci; ac dicebat æquè sibi gratam Confessarij præsentiam, ac Angeli tutelar. Venientem, ut confessionem exciperet, aperto capite ad conclavis januam obversus præstolabatur; ingredienti primus, & quidem reverenter, felicem diem precabatur, quod & in ipso mortis ar-

Confessarij assinitio, et erga eum reverentia.

ticulo constanter egit. Quod mirêre, ipse suis manibus sedem eò tulit & collocavit, ubi à sedente erat audiendus. Volenti id operis aliquando præoccupare Confessario dixit, Omittat, mei id muneris est. Sanè & aliàs sæcularia ac aulica obsequia nō facilè patiebatur sibi à Sacerdotib9 impēdi.

Pietas erga Parentes, & suos.

CAPVT X.

ADmirandâ in Parentes fuit Pietate ac reverentia. Adduci nunquam potuit, ut acceptum à Patre de gravioribus rebus deliberandi modum immutaret. Suggestentibus alium, Debeo hoc, agebat, Parentis optimi ac sapiētissimi honori. Quæ ille moriens testamento mandârat, non modò executus est fide summa, sed eadem à suo Hærede servari cupivit. Leguntur super eâ re in Codicillo hæc verba. Quia dilectus noster Dominus ac Pater Carolus fel. mem. Archidux, suo testamento, paternæq; ultimæ voluntati multa, eaq; saluberrima, inseruit documenta, quibus nos super-

Parentis commendandi modum non mutat.

Eius testamentum religiose servat, & successores commendat.

superstites ejus filij ac hæredes in Religione tuenda ac erigenda regi debeamus: quod etiã alij charissimi Majores nostri, maximè verò Ferdinandus I. Imperator Avus noster, imortali sua laude fecerunt: volumus nos hîc ea omnia & singula repetita cēseri, & haberi expressa; & codicillo hoc filijs nostris, hæredibus, ac successoribus mandamus, ut integrâ fide ea complectantur, & exequantur.

In Matrem tenerrimo ferebatur amore, neque ullam neglexit aliquando occasionem ejus vel dignitatis, vel authoritatis augendæ. Nunquam ab ea fuit compellatus, nunquam eam ipse compellavit, quin flexo poplite fuerit eam reveritus, & Clementissimam Dominam Matrem honoris ergò compellaverit. Rerum jam Dominus, Provinciarû rector, ac matrimonio junctus, Matri æquè fuit ad obsequia, ac antè fuerat minorennis, & sub tutelâ. Dato brachio ascensuram attollebat in rhedam, descensuram excipiebat ac deponebat. Si comitatus illam aliquò, cum illâ rediret ad palatium; ipse equo celerimè desiliens, præstò erat, ut currum aperiret, ituramq; per gradus suo innitentem brachio sustentaret ac deduceret. Illius nutus Ferdinando erant imperia, quibus non illiè acquiescere sumum ne-

Obsequia Ferdinandi in Matrem.

fas esse putaret. Cum utriusq; parentis, fratrum, ac sororum Corda apud Soc^{is}. Jesu Patres aureis argenteisue inclusa vasis Græcij cōdita sint: ibidemq; condi & ipse voluerit: cor tamen penes Matris corpus in S. Claræ poni iussit, ultimum in Matrem amoris nunquam intermortui argumentum.

Conjuges, ut suis locis dictum est, duas habuit. Vtramq; amavit tenerrimè: ubiq; de illis perhonorificè locutus, motos omnes visus est indagare, quibus aquæ earum voluntati gratificaretur. Quotidie priori Conjugi defunctæ, dum ipse vixit, suffragia à Sacerdote ad aras operante curavit, & ei Sacrificio piè ipse interfuit. Eleonoram, quam superstitem reliquit, triplici exornavit corona, Boëmica, Vngarica, Cæsarea. Quotiescunq; hæc graviore morbo aliquo tentata est, ipse de ejus salute sollicitus, ad incolumitatem à Deo illi impetrandam, Religiosis omnibus Familijs preces indixit: distributa in eum etiam finem non exiguâ pecuniæ vi in Sacerdotes ac pauperes, ut & ipsi supplices ad Deum accederent. Cum Ratisbonæ 1626. grave illud Ferdinandus vitæ discrimen subiit ex morbo, de quo alibi sermo fuit; multumq; ad ejus incolumitatem Eleonora Imperatrix contulisset: benevolè prædixit & tunc, & non semel aliàs, vitam se Conjugi debere. Jucundissimum illi accidit videre à suis filiis Eleonoram colit matrem; vicissim ab hac illos diligere ut filios.

Summa,

Defunctæ conjugis memoria.

Conjugem amat & assistit.

Summa, & fortè cui par non inveniatur, ejus cura fuit, optima liberorum educatio. Præceptores domesticos, Præfectos aulæ, ministros cubiculi, non nisi spectatæ virtutis, ac famæ integerrimæ viros, beneq; in Familias religiosas affectos (credi vix potest, quantum in hac una re posuerit momenti,) Filijs attribuit. In studijs gravioribus Magistros, ut & Confessarios, è Societate JESU delegit. De profectu in pietate ac literis sollicitus, sæpe de utroque solitus fuit sciscitari. Disputantem Ferdinandum Ernestum, hodie Imperatorem, aliaq; literarum exercitia obeuntē, aliquando ipsemet, adductis ex intimo Consilio viris primarijs, voluit audire; & verò audijt maximâ voluptate. Decimum octavum annum ingressos filios jussit secretioribus consilijs interesse: primò quidem audire, deinde sententiam quoq; dicere, & ea ratione ad gubernandos populos erudiri. Circa filias eadem sollicitudo, eadem pietas. Matronas selectissimas, virgines integerrimas, gynæceum omnino candidum penes illas voluit esse. Adhæc omnia, suo illos exemplo maxime ad virtutem informare conatus est. Audiui qui diceret Cæsaris filios ac filias non tam virtutem didicisse, quàm ex parentis aspectu hausisse. Hinc illud; nunquā nec correctione, nec asperiore verbo opus fuisse, ut bene agerent; hinc demissa illa liberorum in parentem reverentia; illum ab his, ut Deum in terris, coli; vicissim ab hoc illos diligere, ac e-

*Ejus de liberis
bene educan-
dis cura,*

*illius cura fru-
ctus.*

etiam honorari. Filium natu majorē, Regio jam diademate ornatum, planè habuit ut fratrem. Ditio-
num, quarū semel voluit penes illum esse dominiū
& regimen, id liberū illi semper integrūq; reliquit,
nec rigidus censor, nec inspector importunus.

*Ferdinandi in
suis amor.*

Jam fratres ac sorores quod attinet, eos bene-
volētia suavissima complexus est. Nihil omisit, quo
illis aut prodesse, aut gratificari potuit. Cū neces-
se fuit seungi, ac diversis in Provincijs degere, ita
cum fratribus pactus est, ut in mutui amoris sola-
tium & incrementum quotannis, si fieri possēt; sin-
minus, saltem quolibet biennio semel convenirent.

Humilitas, & sui ipsius Con- temptus.

CAPVT XI.

*Honores despi-
cit.*

QUO difficilius est in Coronā ac Sceptro non
superbire, eò diligentiorē dedit operam,
ut Christianā Humilitatē ac sui ipsius Con-
temptu animum Orbi imperantem contineret, ne
elevaretur. Summus illi humanæ gloriæ despectus,
eam non quærere, non admittere; de se, nec loqui
magnificē, nec loquentes pronis auribus audire.
Genus illud hominum, qui lucrum habent plausu
Principes extollere, & adulari, aversatus est semper.
Histori-

Historicos, qui de se scriberēt, vel scripturi essent, ut non damnavit, ita nec ambivit, solitus dicere, sollicitū se, ne quid ipse malè agat, non quid Historicus loquatur aut scribat. Quanti se faceret, tertio ante obitum die pronunciavit; suadenti enim cuidam valetudinem ut curaret diligenter, Me verò, inquit, Imperium hodie non indiget : provisum est illi successore, & quidem optimo.

Quando sublimi in folio sedente Ferdinando, positus humi genibus summi Principes ac Magnates immitti in feuda & ditiones supplices petebant, (quod sæpenumero accidisse norunt, qui Ferdinandum Imperatorem fuisse meminerunt :) mirantibus, qui aderant, & Ferdinandi potestatem dignitatemq; extollentibus; ut cui supplices essent, quos Orbis adorat: ipse eâ gloriæ in scenâ positus apud se tacito hæc sacræ scripturæ verba usurpabat. Domine, non est exaltatum cor meum, neq; elati sunt oculi mei : neq; ambulavi in magnis, neq; in mirabilibus super me : vermis sum, & non homo, opprobrium hominum & abjectio plebis. Quod & alia quædam arcana animi sui cum occasione Coronationis conjugis ac Filij Anno 1627. Confessario Pra-

Quo alijs gloriosior, eo sibi ipsi vilior.

gæ aperuisset, illum tamen monuit, rem ut omnino secretam haberet. Simili sui ipsius contemptu & sensu instruebat se, vel cùm solenni pompa excipiebatur ab vrbibus, vel cùm Legatos Regum magnificè missos ipse excipiebat.

Legerat aliquando solito attentius Sacram Regum historiam. sub hæc venienti ad se Confessario hoc retulit, adjecitq; videre se paucos è Regibus illis divino præconio commendari: plerosq; depravatis fuisse moribus, & corruptissimos. Hæc cùm confirmasset Confessarius, addidit, ex ijs ipsis, qui laudantur, aliquos post præclare gesta elatos superbiâ corruisse, gravissimum instare periculum pijs Regibus à superbia; illis timendum esse naufragiū in portu magis, quàm in mari; salvâ nave, quàm fractâ: meritò experientia edoctum inclamasse Davidem, Non veniat mihi pes superbiæ. Ad hæc Imperator. Spero fore, ut me hoc discrimine eximat Deus. Vbi primùm prosperè aliquid evenisse nunciatur, flecto genua: Deo gratias ago: ejus id opus esse profiteor, non meum.

Egregium contra ruinæ fulcimentum.

Reparatæ salutis anno 1598. in ipso Michaëlis Archangeli pervigilio adfuit Ferdinando tunc Archiduci, qui testaretur executioni esse mandatum, quod tanto molimine conatus fuerat: excessisse.

Græcio

Græcio Acatholicis Doctoribus: peste illâ civitatem liberam esse. Facinus immortalī memoriâ dignissimum, & quod potuisse fieri fatemur, quia Ferdinandi constantiâ scimus effectum, videbatur **animum** vel gloriæ inimicissimum posse ad sui laudem erigere; at Ferdinandus illo audito exclamavit. **Non nobis Domine, non nobis, sed Nomini tuo da gloriam:** nullaque interposita mora in conclave se recepit, positisque genibus, quo maximo potuit demissi animi sensu, Deo gratias egit.

Anno 1634. Septembris die 10. literis à Ferdinando filio Rege acceptis cognovit de Victoria ad Nordlingam; caesos hostes ad internecionem; vix paucos fugâ sibi consuluisse; capta tormenta, vexilla, impedimenta omnia; videri eâ victoriâ posita fundamenta non solum gloriæ, sed etiam securitatis. Prælegit has literas Cæsar è familiaribus undum legeret, solutis veluti rivis ubertim flevit: inter lacrymas hæc tandem post literas locutus est.

Magna Deus in nos contulit: at ego pergam in simplicitate mea; ero in oculis meis post isthæc humilis magis quàm antè. *Hoc solum modo crescere potest, qui sumus est.* Nihil verò habuit antiquius, quàm solennem indicare gratiarum Deo actionem.

Possẽm hic insignia se ipsum contemnentis, ac ad humilia deijcientis documenta referre, sed præstat alium in locum ea differre, cò scilicet, ubi, quæ
 G in pau-

*Non obest Ma-
iestati Humi-
litas Christia-
na.*

in pauperes contulit, exponam. Vnum hîc apponā. Famulorum, ut levissimè loquar, negligentia sæpe dominos adigit, ut acerbius vel inviti loquantur. Ferdinandus hoc habuit in more: si quādo verbum exciderat, quod tamen rarissimè fiebat, quo quem debuit corrigere, censeret fuisse perstrictum; datâ sive præoccupata occasione illum eâ verborum benignitate alloquebatur, ut videri posset quadam ratione deprecari. Id autem agebat animi demissione summa quidem, quæ tamen Cæsarem non dedecere. Est apud Christianos Humilitas, quæ Majestatem non dedecorat, sed ornat.

Sinceritas & animi Candor.

CAPVT XII.

HAnc verò virtutem nemo in Ferdinando non prædicavit. Nullus in illo dolus, nulla fraus; in ore quod in corde, in corde quod in ore; sensa verbis, verba sensis respondebāt; fingere, fallere, ab ipsius sinceritate alienissimum; colores adhibere, ut spectantibus imponeret, exosum; uno candore, eoq; nativo, omnium oculis & animis lucem & serenitatem veluti affundebat; frons, oculi, vultus, incessus, tota corporis habitudo hanc animi sinceritatem præferebant.

Artem

Artem illam regnandi, quam multorum error in fūco & fallacia ponit, Regnorum exitiū vocabat; detegi tandem fraudes, hoc est, subtrahi fulcra, & Regna corrūere. Sæpe non sine stomacho miratus est & questus, Principes reperiri, qui dolo velint niti, aliudq; verbis præferre quàm animo. Hoc verò nec Christianum esse, nec nobile; multo minùs aut Regium, aut Cæsareum.

*Frangit Regnum
viam exitiū.*

Ex Aulicis quispiā non genere illustrior, quàm Ferdinandi in ipsum amore, commendatitias ab illo poposcerat, & verò gratiosè impetrarat. Rescivit hoc ex Aulicis alius, primario munere apud Ferdinandum, & ejusdem favore etiā nobilis, arbitratuq; eas literas rebus suis obfuturas, clam Aulæ Cancellarium adiit: quasi ab Archiduce missus, significat commendatitias posse quidem expediri ac tradi; at voluntatem Principis esse, ut suis illas literis Cancellarius comitetur, viroque Principi, cui Aulicus commendaretur, significet Archiducem commendatitias negare haud potuisse, ne, qui petierat, tristis abiret; cæterum gratissimum sibi fore, si nullum faceret commendationi locum; non videri, quod Aulicus petebat, è re aut postulantis esse, aut postulati. Miratus est hominis verba Cancellarius: cumq; candorem Principis nōssset, veritus est fraudem in Aulico. Ad Archiducem se contulit; quæ acceperat mandata, exposuit. Vix æquè quisquam vidit Ferdinandū comotum, ac eo tempore Cancellarius.

*Ambitiosos
precipitat.*

Ergone, inquit, homo iste fucatum me, fallacem, fictumq; ausus est fingere! malo quovis in genere malè audire, quàm in hoc: has artes meus candor non habet, nec habebit unquam. Tu exequere, quæ dixi: ille munere ac Aulâ sine morâ excedat. Nec in me, nec in mea Aulâ dolum patiar, aut fraudem.

Candor non offendit.

Si eos, quos familiaris noverat, sciret aberrare; mira animi sinceritate atq; candore monebat: nihil dissimulabat eorum, quæ in illis non probaret. Aiebat hoc esse suis prodesse, candidè agere. Morem hunc etiam cum summis viris Principibusq; tenuit constantem, nec tamen ullum unquam sibi reddidit admonitione offensam. Nimirum quam monentis sinceritas cõdit, nulli est amara correctio.

Contemptus honorum & Opum.

CAPVT XIII.

Visus est cum Ferdinãdi animo Deus certasse. Vile honores contemnere, negligere: hic cõferre, aggerare. Vt plurimos in illum Deus contulerit, ille tamen in contemptu perstitit, nec aestima-

æstimavit, quos non ambivit. Anno à Virginis partu 1627. coronâ redimitus, & chlamyde ornatus Cæsarea, spectavit Pragæ è solio pompam, qua, ipso jubente, Boëmiæ Corona delata est Eleonoræ conjugî, ac Ferdinando Filio. Rem visus est attentius contemplari & expendere. Ad conclave cùm è templo se tulisset, cuidam familiari de tota ea pompâ hanc dixit sententiam. Gloriâ omnem Regiam ac Cæsaream omnino videri sibi comœdiam: interfuisse, cùm Academici juvenes agerent in scenâ: interfuisse jam Conjugis ac Filij inaugurationi: unum inter scenicos Reges ac istos se reperire discrimen, nec plura: illos horas aliquot, hos aliquot annos regnare: gloriâ re non multum differre, differre aliquid temporis diuturnitate.

*Regum gloria
Comœdia est.*

Cùm videret novos quotidie hostes insurgere, novas suis coronis insidias quotidie strui, novas machinas, ut è solio ipse deiceretur, fieri: Tantine, inquit, est diadema? ego verò, si quē Deus meliorē Imperio decrevit præficere, paratus sum sponte Sceptrum manu, diadema capite deponere.

*Merito regnat
qui ita sentit*

*Recta Ferdinã.
di intentio in
Imperio capessendo.*

Postquam inauguratus Cæsar Græcium Francofurto advenisset, dignam se protulit sententiam. Se Francofurti Imperij coronam suscepisse, non ut suam, sed ut Dei gloriam augeret, & commodo publico prodesset; quin imò se in sui electionem consensurum non fuisse, nisi hunc finem præfixum habuisset.

*Honores parvè
admittit.*

Honores, quos populi Regibus exhibere solent, cum eos pene triumphantes in urbes ac provincias inducunt, uno hoc titulo probabat, sibiq; exhiberi patiebatur, quòd eâ pompâ in populorum animis erga Reges excitetur veneratio, quæ facit, ut Magistratui libenter subsint. Cæterum id quoq; honoris genus ipse infra se habuit, ac aliquando recusavit. Moderationis hujus ultimum argumentum reliquit paulò antè quàm moreretur. Revertentem ex Comitij Ratisbonâ civitas Vienna, totaq; Austria, solenniori apparatu excipere decreverat, & in promptu erant omnia; cum ille consuetâ modestiâ jussit, ut ne Proceres venirent in occursum, quod facere & quidem splendidè constituerant, sed ejus adventum in palatio, in quo salutaturus illos erat, præstolarentur. Ne tamè aut illi, aut cives officia sua despicere putarent, **Servent ea, inquit, præstentq; Romanorum Regi brevi adfuturo.** Retuli
suo lo-

fuò loco Christianæ moderationis exemplum, quo anno 1593. effundi sibi obviam Provinciam, aliâq; id honoris signa edi noluit, cùm adolescens annum agens decimum septimū Ingolstadio Græcium reverteretur, Provinciarum gubernacula suscepturus.

Jam verò opes aurumq; ac quidquid mortales pleriq; suspiciunt, & labore summo quærunt, non modò contempsit semper, sed planè irrisit. Ex ingenti auri argentiq; summâ, quæ rebellium Procerum crimine ac pænâ ad Fiscum Regium devoluta est, Cæsar nihil sibi retinuit. Dixit non semel, eodem apud se loco esse aurum ac lutum. Nisi bene de Principe ac Republica meritis in laborum præmiū auro argentoque satisfaciendum foret: se verò de metallis nec cogitaturum aliquando. Verum cùm de pene profusa Ferdinandi beneficentia dicâ, tunc aperiam quo loco opes habuerit, & divitias.

*Eius fisco rei-
nimè accrevis-
sim.*

Mortificatio, & Pæniten- tiæ.

CAPVT XIV.

CUm in Ferdinandum hostes multi conspirârint; à nullo sibi æquè timuit, ac à se ipso. Sive hanc veræ gloriæ magis plenam, sive magis necessariam cœsuerit victoriam; in nullam æquè ac in hanc intentus fuit. Accerrimè in car-

*Aljs lenis, sibi
severus.*

nem ac animam suam pugnavit; multaq; cæteris hostibus cōdonanda cūm arbitraretur, sibi paucissima condonavit. Animo corporiq; assiduis laboribus, curis, molestijsq; exagitato domi rarò recreationem concessit; colloquia cum conjuge & Liberis à prandio ac cænà, quando ejus opera bono publico necessaria videbatur, omnino brevia; oblectamenta cætera ferè nulla, nisi quæ vel in hospites benevolentia, vel Aulæ consuetudo imperaret. Semel, ac iterum quavis hebdomada secessit venationi vel accupio daturus operam, tūm ex Medicorum præscripto, ut valetudini consuleret, ac ad labores rediret vegetior; tūm ex ratione, quòd hanc voluptatem inter omnes maximè judicaret innoxiam; tūm verò etiam ut sese cæli aërisq; injurijs ferendis assue faceret.

*Cur Venationi
indulgere soli.
suo.*

*Sensuum mo-
deratio.*

Visus.

Oderatus.

Mira in sensus omnes, ac perpetua animadversio. Quod Job olim prædicabat, planè fædus pepigerat cum oculis, ut ne cogitaret quidem de Virgine. Fuère, qui notarunt illum in mulieris formam nunquam defixisse obtutum, & singulari studio oculos in officio continuisse. Cōsuetum nostro tempore, conclavia ac ædes magnatum odoribus suaveolentibus afficere ad voluptatem: delicias hujusmodi non admisit unquam Ferdinandus. Quod ministris cubiculi, & ijs, qui iter facienti hospitia parabant, adeò notum & certum erat, ut si quid tale in tanti hospitis honorem à domino domūs procuratum fuisset.

tum fuisset, ad illud dissidandum dissipandumq; portas ac fenestras omnes aperirent. Gravem naribus odorem ac factorem non modò, cum posset, non declinavit operosius, sed cuidam super ingrato odore quid excusanti, **Non est hoc, inquit, necesse: odorum delicijs non tangor: factore non magnopere averfor.** Dum accumberet, cibo potuq; planè vulgari contentus, non querebatur vel datum quod nollet, vel secus conditum ac vellet. Musicum concentum inter epulas non exclusit, imò procuravit sanus & æger: non solum, quòd suapte natura eò ferebatur, sed etiam, & multo magis, quòd ex eo vires animi sentiret instaurari, & satius putaret audire quàm loqui. Cæterùm attentiores aures canentibus dabat, cum sacrum aliquid concinebatur, quàm cum profanum.

*Gustus.**Auditus.*

Somno non amplius dedit, quàm natura & necessitas exigeret. Certè horas, non plures quàm septem quieti tribuebat. Vltimis annis pituita ac gravioribus humoribus gravatus, frequenter vel dormitabat, vel dormituriebat, sed ita cum somno luctabatur, ut plus à pugna cruciatus, quàm à somno commodi referret. Accidit, ut minister cubiculi, cui vespere horam, qua lumen inferret, & cum excitaret, præscripserat, mediam horam adijceret, ratus Imperatori longiorem somnum esse necessarium. Improbavit factum, & vetuit, ne aut ille, aut alius

*Somnus ad mē-
suram.*

H

posthac

posthac simile quid auderet: non esse somno dandum, quod negotijs debetur: hac indulgētiâ moveri sibi loco omnia, quæ agenda illo die disposuerat.

*Corporis casti-
gatio.*

Corpus jejunijs, flagellis, cilicijs castigare arbitrabatur necessarium, etiam ijs, quos vestit purpura. Extat in hanc diem flagellum multo conspersum sanguine, quo fluebat, cum se caderet. Majoris hebdomadæ feria sextâ supplicationem cum spectaret, plurimosq; in seipsos flagellis sævientes intueretur: Eleonoræ Augustæ, quæ aderat, affirmavit invidere se illis, quibus eâ libertate sese cædendi uti liceret, se aliquoties optasse illis misceri, & verò etiam indagasse, quâ via in id cæteris ignotus deveniret; plus optasse, quàm potuerit assequi.

Optat se flagellis iungere.

Alio loco memini me scribere, solitum illum, cænæ plurimum detrahere, quando sacram synaxin voluit frequentare: diebus, qui Virginis Matris festa præcurrunt, non modò sibi, sed Aulæ toti abstinentiam indixit. Cilicio indutus est frequenter, ijs vel maximè annis, quibus aut cælebs vixit, aut viduus. Nunquam asperius carnē afflixit, quàm sanctioris hebdomadæ feria quarta, quinta, sexta: tunc jejunio flagella, flagellis cilicium, cilicio vigiliis adjunxit, longioresq; orationes & lectionem.

Castitas

Castitas.

CAPUT XV.

Post assertas Ferdinandi pugnas in carnem, facile est ejus Castimoniam ac pudicitiam contestari. Illis pugnis hæc paratur, præmiumq; seipsum edomantis est, corporis mētisq; integritas. Adolescens, ejus ætatis decus longè pulcherrimum credidit esse Castitatem. Aulicum nescio quē, viam ad impudica monstrantem, & ut perfriatæ frontis erat, opem spondentē, adhuc juvenis, nec dum matrimonio junctus, jussit Aulā excedere ac servitio. Odisse se aiebat inter servos, Veneris mancipia & cupidinis.

Castitas ejus Adolescentia.

Provincijs præpositus & Regnis, cūm fæminas audire ex munere teneretur, nullam unquam solus audivit, ne quidem Principem. Colloquio vel suam conjugem adesse voluit; vel petentibus aures dedit, cūm in publicum proditurus Aulam universam comitem & testem habuit. Ante conjugium nullam cognovit; viduus sex annis, in ipso ætatis vigore, ab anno videlicet suæ ætatis trigésimo sexto usque ad quadragesimum secundum, etsi neque stimuli neq; occasiones defuerint, eodem rigore vixit. Matrimonio junctus sic se habuit, ut plenissimam castimonix conjugalis fidem conjugieffecerit. Scio ab Augustâ dictum, eā apud se integritatis in opinione

Viduitas.

Conjugium.

fuisse Ferdinandum, ut vel cum puellâ deprehensum in thoro, nefas crederet eum impuditiæ damnare: obfirmatum validius ejus fuisse animum in Castitate, quàm ut vicina ea machina posset convelli, aut moveri.

Honestatis amor.

Non lingua magis quàm auribus turpia exclusit; nullum ex ejus ore verbum non purum, nullum, fœdum; coram illo turpia effutire, aut quæ libidinem olerent, nemo planè unquam ausus est. Si quādo, vel ut consuetudini daret aliquid, vel ut Aulam recrearet, passus est ab histrionibus in scena agi, præmoneri curavit seriò; modestiam ne oblivisceretur; scirent se agere coram Cæsare, qui in Comœdia primas pudori ac verecundiæ tribueret; minas addi, si quid auderet quispiam.

Odium Turpitudinis.

Vt homini fieret offensus, imò implacabilis, satis erat nōsse vel adulterijs obnoxium illum esse, vel concubinis. Neminem excusabat vel Sangvinis nobilitas, vel rerum gerendarum peritia. Constat etiam è Proceribus aliquem noxium repertum maluisse sponte solum vertere, quàm iram casti Principis experiri. Extant graves in adulteria ac incestus, & quæ sunt alia libidinis opera fœdiora, ab eo latæ leges, & pænæ capitales. In Judicijs solitus in commiserationem erga reos declinare, damnatos adulterij ea gratia non est dignatus. Possem vindicis severitatem comprobare exemplis, sed non libet damnatorum famæ insultare,

Patientia

Patientia.

CAPVT XVI.

Quanta hæc in Ferdinando fuerit, uno possum argumento sat probare. Tot ab Acatolicis impetitus injurijs, tot ac toties ab hostibus iniqua & indigna perpeffus, nunquam aut verbo quẽpiam acerbius inculavit, aut animo commotus gravius indoluit. Mirati sunt familiares esse Ferdinando stomachum, qui silentio posset tam dura concoquere; non queri, non protestari, non exposulare. Non me fugit paulò altius fuisse ejus animum tactum, cum ab ijs, à quibus minimè oportebat, obstacula poni vidit, quo minùs Germaniâ tota Catholicam Religionem restitueret. Verùm de his etiam temperatè locutum scio, ut non impatientia in adversarios, sed commiseratione in eos, quorum intererat, agi in querelâs constaret. Arma ipsa non tractavit ex ira in aliquem.

Gravissimum offensæ genus, & toleratu præ cæteris difficile, verbis impeti ac traduci, ita tulit, ut nec sentire visus sit. Fuere ex ejus Adversarijs, qui impotentia animi indignis tantâ majestate verborum injurijs illum sanguinarium canem, cæcum nebulo-

nem, homuncionẽ ac Ferdinandulũ compellarunt; novit hæc ipse de se dicta, nec tamen indignatus est. Anno 1599. Græcij publicis in Comitijis Acatolici

*Adversariorũ
vicem dolet,
non suam.*

*Calumnijs non
movenr.*

*Maledicos
fert.*

Proceres ausi sunt amaris in præsentem verbis invehi, quam ille urgebat veræ fidei restitutionem, miseram ac deplorandam persecutionem, conscientiarum tormentum durissimum appellarunt. Nonnemo (ille ipse, cui nomine cæterorum ex officio loqui incumbibat,) adeo aculeatè, temerè, acerbè, atque impudenter in Archiducem debacchatus est, ut illos ipsos, qui eum ad liberè loquendum hortati fuerant, puduerit audaciæ. Ferdinandus & obloquentem patièter audivit, & qua pollebat potestate, cum posset ulcisci, maluit patientiæ quàm potentiæ præbere documentum. Sat habuit, quam proposuerat fidei restitutionem, constanter urgere; maledicta & scommata animo tulit æquissimo.

Tot jam annos pertinaciter commota, bellisq; involuta Germania, plurimi in lucem emissi sunt libelli tenebris dignissimi, quibus Ferdinandi nomen ac gesta indignissimè sunt traducta: homines obloquendi libidine perciti ficta pro factis, falsa pro veris orbi obtrusere. Videbantur non redarguendi modò, sed graviore animadversione monendi. Ipse nec famosis libellis commotus est, nec in authores iussit inquire, nec ipsa quidem adversariorum mendacia scripto optavit à quopiam confutari. Defatum est, hominem, qui se Catholicum dicebat, olim à Ferdinando & honoribus & opibus auctum, in urbe Catholica editionem moliri libelli, qui plures in Cæsarem calumnias ac injurias haberet. Equissimū erat de

erat de ingrato homine pœnas exigere: ipse nil actū ultra voluit, quàm editionem impediri. Viennæ quis multorum criminum reus Judicum sententia jussus erat multa pœnarum genera subire, ac ipsam postea mortem. Hic idem quia verbis mendacissimis criminatus Cæsarem fuerat, Iudices, ut abscissa linguâ crimen lueret, pronunciârunt. Venit ex more Judicum sententia ad Cæsarem recognoscenda: is linguæ pœnam expunxit, & vetuit in sententiâ memorari, quæ reus effutiverat maledicta.

Exemplū clementiæ in maledicum.

Juvat magnorum heroum minores etiam virtutum actus cognoscere. Quotusquisq; est, qui famulo persæpe non irascatur, ac verbo saltem non exprobet negligentiam? Sæpe accidit, ut incusantibus cæteris quorundam in Cæsaris servitio aut tarditatem, aut incuriam, ipse non patiēter modò tulerit, sed etiam excusarit. Vbi cæteri solent amarè indignari & irasci, ille visus est festivè jocari. Venerat Pragam ex longo itinere: arcem ingressus posuerat ocreas: & parata erat cæna. repente vident nec calceos adesse, nec crepidas, eum nondum adessent, qui impedimentis præerant. Cæteris indignè famulorum negligentia ferentibus, ipse nullo offensi animi signo dato, Accumbamus, inquit, mensæ: quid calceis opus aut crepidis? tempestas frigida non est.

lucunda patientia.

Constantia in adversis æquè ac prosperis.

C A P I T U L U M XVII.

NVbilum ac serenū sunt Mundi inferioris vi-
ces, cælum nunquam mutatur. Planè, quī
Ferdinandum nōrunt, assērent cælo similli-
mum ejus fuisse animum; illum prospera & adver-
sa infra se despexisse; nunquam turbatum, nunquā
mutatum. Quā constantiā tulerit adversa, historiā
totā narratum est. Si cui enim Deus adversam for-
tunam irridendam unquam objecit, certè objecit,
Ferdinando. Quæ ejus vitæ pars molestiarum ex-
pers fuit? quæ Regna sine adversarijs aut adiit, aut
retinuit? quoties à fide Principis Provinciæ & Re-
gna excidēre? quoties arma aut malè administrata
conjecere Cæsarem in angustias, aut hostium vi re-
tusa locum fecere calamitati? Eò non semel devē-
tum est, ut actum proclamaretur. Hæc omnia con-
stanter tulit, nunquam dejectus, semper in spem e-
rectus meliorum.

Inter admiranda numerari etiam debet, quod
sæpe in Ferdinando Consiliarij suspexēre. Eādem
tranquillitate animi, eādem vultus orisq; serenita-
te perstitisse post clades auditas, quā antè fruebatur.
Sæpe contigit, ut uno mense plurima evenisse ad-
versa

*Adversis non
deicitur.*

versa cognosceret; malè pugnatum, factam rebellionem, urbes ab hostibus occupatas. Credidimus saltem vulnus vulneri additum effecturum, ut commoveretur. Eâdem constantiâ secūdum ac tertium excepit vulnus, quâ primum. Anno 1616. quindecim dierum spatio mortuus est Maximilianus frater; Maria Anna conjunx, quam oculis chariorem habuit, excessit vita; Gradiscanū Præsidium à Venetis obsidione cinctum est; P. Villerius, cui à Cōfessionibus se suumq; cor commiserat, Româ (quò in causa Religiosi sui Ordinis à superioribus missus fuerat,) rediens captivus abductus, & in carcerem Veronæ detrusus est. Idum ieiui incurrentem excepit intrepidus. Non modò se non dejecit, sed alios dejectos potuit erigere, hortatus, ut forti animo paterentur, quæ Deus immitteret exercitia virtutis. Primas duas proles, quæ charissimæ solent parentibus esse, tantum illi licuit videre; illicò à Baptismate extinctas. Nullum excidit ei aut verbū amariius, aut flebilis ejulatus. Sat habeo, ajebat, meorū filiorum ortu & occasu auctum in cælo esse numerum infantium, quorum ore Dei laus perficitur.

Jam alteram fortunam, quam difficilius humanus animus solet concoquere, æquè constanter tractavit ac primam. Nullius felicioris eventus causa elatus est animo; nullâ prosperitate intumuit. Cæso

Non extollitur
prosperis.

ad Pra-

ad Pragam in albo monte hoste; recuperatâ Regni Boëmiæ Coronâ, ipsoq; Regno; pseudo Rege Boëmiâ adjunctisq; Provincijs excluso; vultum haud mutavit. Sat habuit Deo publica supplicatione gratias agere; cæterum gaudio vehementiori non est visus proflire. Animi constantis hæc æquitas cum Gabrieli Betlemio narraretur, ingens ejus animo timor injectus est. difficillimum fore contra hominē pugnare, quem nec adversa deiiciunt, nec secunda extollunt. Gustavo Adolpho Sueciæ Rege in Lucensi pugna interfecto exilière gaudio, quicunq; cū Cæsare sentiebant. plerique lætitia perfusi hostibus insultare: inclamare ea cæde debellatum esse: nulum jam superesse timori locum. ipse immutatus unum dixit. In humilitate progrediamur: demissè rem Deo commendemus.

*Ob constantiā
inimicis ter-
rori est.*

*Eò modestior,
quò felicior.*

Creditum est eò collimasse bella tot annos pertinaciter producta, tam firmos hostium conatus, ut Cæsarem series tandem in Austriacâ Domo concluderetur; aliò transferendum aliquando sceptrum & coronam; diutius quàm publicum bonum pateretur in ea Familia perstitisse Imperium; Ferdinando II. non substituendum III. Ratisbonæ Electorū suffragijs firmatum etiam hac vice est in Austriacis Imperium; Sceptrum & Corona delata sunt Ferdinando III. Audivimus ipsa die, qua hic Romanorū renunciatus est Rex, non vulgi modò sed Procerū voces, ho-

ces, hostibus insultantium; concidisse machinas tot annorum labore instructas; exaruisse spem larga nō magis auri quā sanguinis profusione irrigatam; irent, & Austriacæ potentiæ ac felicitati adversarētur; esse eum Cæsarem, qui ut nē esset, pene effecere inimici, ut Germania tota non esset, aut esset bellis, peste, fame exhausta. Vnus Cæsar in effusa cæterorum lætitia visus est moderatē lætari, nullum in adversarios verbum, nulla exprobratio. Egressus conclavi, in quo Filius suffragia ad Imperium tulerat, ante aram positus genibus cū Simeone cecinit. Nunc dimittis servum tuum Domine: secundū verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei Salutare tuum. Quod parāsti ante faciem omnium populorū. Lumen ad revelationē gentium, & gloriam plebis tuæ Israel. Adisq̃ Deo gratijs vultu, in quo nemo quid insolentius videret, cætera profecutus est, quæ ritus exigit dici illius.

Semper sibi firmis,

Labores.

C A P V T XVIII.

O Tium in nemine unquam mortalium probavit, in se omnino nunquā est passus. Aulæ Cæsareæ Præfektum Leonardū

*Negotiosissim⁹
Imperator.*

Helfridum Comitem de Meggau contestantem, se nunquam ad Cæsarem intrasse, (intrabat autem ex munere frequentissime) quin illum in opere deprehenderit, legentem, scribentem, audientem, orantem. Non sine voluptate commemorabat, se à Deo insigne beneficium accepisse, quòd labores amet, ipsq; delectetur. Sæpe à prandio, aut à cæna, vix ultra quartam horæ partem sibi indulgit, quam cum conjuge & Liberis suaviùs transigeret: illicò ut plurimum sese ad negotia publica & labores referebat.

Valens & sanus consultationibus adfuit & præfuit semper. Cùm non rarò rerum, de quibus fuit agendum, aut multitudo, aut difficultas quatuor in deliberatione horas consiliarios detinuerit, nò modò non recessit, sed cæteris laborum gravitatem aut accusantibus, aut molestiùs ferentibus, ipse lætatus est occasionem laboris uberrimam non defuisse. Solitum dicere accepimus, tribus rebus sibi occupato tempus nunquam visum longum, divinis Officijs, consilijs, venationibus.

Tria ei nunquam molesta aut longa.

Laborem propè incredibilem, sed salutarem.

Libellos supplices ad se delatos (quos plurimos fuisse necesse non est dicere agèti de Cæsare) omnes ac singulos quotidie legit labore incredibili. Læctis sua manu adscripsit, quem ad Cancellarium essent transmittendi. Ut constet, qua cura legeret; aliquândo evenit, ut secretarijs inter referendum non nulla exciderent. Id notavit Cæsar, & quod illi omiserat, felicitate memoriæ, qua pollebat prorsus admirabili,

bili, supplevit. Si diurna negotia tempus præripuissent; libellis cognoscendis, diurno labori nocturnum addebat. Cuidam familiariori aliquando post cænam ingentes libellorum fasciculos ostendit, & adjecit, Non prius ibo cubitum, quàm hos legero & expendero.

Ultimis annis viribus longè imminutus est, laboribus tamen æquè se tradidit æ junior. Monitus nō semel, temperaret sibi vel paululum à laboribus; minoris momenti libellos traderet alijs legendos; valetudini suæ consuleret: magnificè respondit, à Deo se positum in folio ut laboraret, nō ut otia retur, non posse Principem valetudini suæ parcere, qui publico cōsultū velit: malle se sibi deesse, quàm officio suo.

Officiū Principis.

Pertinax hoc laboris studium ad mortem usque illi fuit. Eo ipso vespere, qui matutinum obitum præcessit, libellos plurimos legit; plura constituit, suaq; manu firmavit; nonnulla consiliarijs expendenda transmisit; longas ad Regē filium literas suā manu exaravit. Planè, quod Imperatorem decere aiebat ille, si non stans, laborans occubuit.

Laboribus im-
moritur.

Venatum egressurus providit, ne publicis rebus obesset. Præcedenti die geminabat labores, subscreebat quibus erat subscribendum, efficiebatque ut die sequenti essent, quibus aut scribæ, aut ij, qui erant à secretis, occuparentur. Vespere reversus, ab

Negotiosum o-
tiū.

his acta perlustrabat, signabatque. Neq; verò ipsam venationem curis publicis exemit. Semper unum & alterum ex intimis Consiliarijs secum habuit, ut, si quid novi deferretur, cum his deliberaret: novi nihil si accideret, captatâ opportunitate cum his tamē aliquid publici commodi indagabat, versabatq;.

*Faciles ad eū
aditus.*

Assiduitas aures dandi, ac respondendi ijs, qui opem ejus implorabant, mirum quantum illi laborem attulit; exantlavit tamen libenter æquē ac fortiter. Petentibus aures facilē prompteq; dedit; nulum rejccit vel audiendi tædio victus, vel rerum expositarum inanitate turbatus. Cū plures aliquando horas audisset, ad familiarem conversus, Libenter, inquit, omnes audio: libentiùs audirem, si quæ afferuntur, publico bono aut privato civium prodesse: gravius est inutilia quàm multa audire.

Recreationes.

CAPVT XIX.

*Excellit in
Hæstilibus.*

A Nimo recreando, corporiq; exercendo, suo tempore aliquid tribuebat. Adolescentior equestribus ludis, armorumque tractatione delectatus est, & sanè cum laude; plerumq; enim ex certamine victor redijt, ac Iudicum sententiâ interconcer-

concertantes excelluit, palmâ dignus & Coronâ. Cantu ac musicis modis curas etiam lenire, & magno sumptu Musicos optimos conquirere & advocare solitus fuit, tum ut animo recreato publica facilius feliciusq; pertractaret, tum verò & maximè ut Musicorû operâ & arte Divina in sacris ædibus magnificentissimè peragerentur: id si assequeretur, bene pecuniam positam arbitrabatur vel plurimam, nihil unquam nimium honori impendi divino.

Musica delectatur, præsertim sacra.

Scenæ ac theatro olim libèter interfuit. Verùm qui nec recreari animum sine pietatis augmēto unquam voluit, odit semper aut ludicras nimis, aut pudori pudicitiaëque adversas comœdias. Libenter vidit in scena Alexium, Cæciliam, Augustinû, Martirem pro Religione fortiter occumbentem. Actorem si quem piè & cum plausu egisse judicavit, eum gratiâ, amore ac benevolentia dignatus est complecti. Ex Academicâ juventute quosdam inter Alumnos in seminarijs à se erectis jussit haberi, quia egerant pro dignitate: alios alijs muneribus aut ornavit, aut juvit. Scio nonnullos absolutis studijs à Cæsare fuisse cæteris competitoribus prælatos, & Sacerdotio aut munere magis opimo donatos, quia meminit olim eos Sancti alicujus personam decenter & cum gratia sustinuisse.

Actionibus & Actoribus scenicis favet, sed gratibus.

Venationem & aucupium à prima ad ultimam ætatem amavit. Iniecere hunc illi amorem primò quidem Parentis exemplum, deinde Medicorû consilium.

Venatione suis de causis amat.

filium. Plurimum Venationi Carolus pater dedit. Medici hoc maximè ipsius necessarium valetudini semper censuere. Accesserat, velle se bellicis laboribus parem facere, si quando ferre oporteret; his autem simillimos esse ex venatione natos ille ignorat, qui nescit venatoriam esse tyrocinium artis militaris. Addidit quartam aliquando ipse causam, nec fortè improbandam. Multos in Regum Cæsariumque Aulis degere, quibus otium locum facit ad improba. Hos debere Cæsarem venatione occupare, ne desipiant. Cæterum ne hoc quidem recreationis genus sibi indulgit, sine comòdo aliorum. Prædam ex venatione non modò in legatos Principesque viros, sed etiam & maximè in religiosas Familias tribuit. Ipsius in sylvis pene erecto tribunali rusticos audivit, eorum causas cognovit, verbo & re consolatus est. Hoc ille tempore, à feris illata damna investigavit; iussu quemque sua damna æstimare, precio refecit majore, quàm ipse actor pronunciarat. Non præteribo, si quando ab apro contigisset rusticum aliquem in venatione lædi, iussu illicò à Ferdinando in urbem deferri: à Cæsareis chirurgis sanari: sanum demum valentemque nova veste & pecunia auctum ad sua remitti. Non ibo inficias, ex hoc ejus venandi studio multas extitisse querelas, rusticos scilicet malè haberi ac tractari. Verum multa Cæsarem latuere; multa ab eo iussu corrigi, fortè ab ijs, ad quos proximè spectat, quibusque Cæsar se-

Fuit eam multis utilem, omnibus innocentiam.

Quod secus factum, aut ipsu latuit aut corrigi mādavit.

far severè mandaverat, minùs diligenter sunt correcta & castigata.

Prudentia & gubernandi ratio.

C A P V T XX.

IN Regnorum Imperijq; administratione, curaq; populorum, sublimibus ac planè divinis principiis nitebatur. Fucatam ac subdolam Politicam, quâ hodie aliqui utuntur, primo loco eliminabat à Prudentiâ. Non posse eos prudenter agere, qui dolo agunt, quiq; Deo & Religione abutuntur; desipientis esse, Regna, quæ ab uno Deo dantur, artibus velle firmare, quas Deus odit. Ergò veræ Prudentiæ, veræq; Politicæ fundamentum, honoris divini tuendi amplificandiq; studium ponebat. Antè cavendum, ne quid Numinis gloria detrimenti patiatur, tum cætera disponenda. Ratisbonæ ipsis Ianuarij Calendis viro cuipiâ Religioso familiariter dixit, Placere sibi, Ferdinandum Filium esse in Romanorû Regem electû, & rationem addidit, non quia Filium videret in solio, sed quia in solio virum videret, cui regula regnandi imperadiq; esset futura divini honoris

Prima imperandi lex Dei homos.

Gaudet Filiû ex eâ imperaturum.

noris cura, & Catholicæ Religionis propagandæ Zelus, subditorum & patriæ salus. hæc esse veræ Politicæ artis laudanda principia.

Quales cupierit Cōsiliarios.

Cōsiliarios pietate maluit quàm dote aliâ præstare. Quæsiuit ille quidem viros, qui & ingenij acumine, & rerum experienciâ laudarentur; sed maximè optavit, qui Dei cultu metuq; excellerēt. Loquendi in sententiâ dicendâ libertatem amabat. Invenio propriâ Cæsaris manu scriptum, odisse se in cōsilio canes mutos: non probare, qui authoritate cujuspiam abripi se sinunt in sententiâ, quam cæteroqui non probant: amare, qui candidè, sincerè, liberè, modestè tamen, enunciant, quod sentiunt. Factum est non semel, ut dicentis libertatem non modò comendarit, sed tuendam etiam susceperit. Cùm enim è majoribus aliquis ægrè visus est ferre libertatem, qua minor oppositam in consultatione sententiam firmabat, tùm Cæsar pro minore stetit, suâq; tutelâ egit, ut & alij dicerent liberrimè.

Methodus deliberandi de rebus gravioribus.

In rebus gravioribus cōstituēdis, & potissimum cùm de vitâ alicujus ageretur, hanc tenuit deliberandi methodum. primò mentem animumq; quavis perturbatione eximebat; tùm Deum ipse studio se consulebat, plurimosq; & maximè Religiosos adhibebat

hibebat deprecatores; exinde alienum consilium, prolixè ac patienter exquirebat; & plerunq; in ejusmodi rebus id cōstituēbat, quod plures cēnsuerant; solitus dicere, **Securius esse consiliarijs adhærere, etiamsi aliquando eventus fallat, quàm suo unius judicio regi.** Si ad Consiliarios referre, quod agebatur, non licuit, Deum cælestēq; tunc ardentius consuluit. Vetuerat Viennensis Magistratus, ne civium ullus in Hernals excurreret, è scholâ Lutheri magistros auditurus. Proceres Acatoliei ægrè hoc tulēre; privilegia, quæ jactabant, apud Cæsarem produxēre; non sine gravi sensu sua jura lædi conquesti sunt. Quo tempore suam illi causam perorabāt, pijs̄simus Cæsar cōtinuò cor, *Pia industria* sed occultè, Crucis signo munivit, facitusq; Numen obtestatus est, ne responsuro verbum elabi pateretur, quod vel Fidei veræ præjudicaret, vel Acatolicos acerbius perstringeret.

Cùm quid solito gravius in deliberationem veniebat, puta quod novorum bellorum pericula involueret: non sat habuit unum cōsiliariorum Collegium audire, sed plura voluit dicere quid sentirēt. Id dum ageretur aliquādo in causâ Mantuanâ, propriâ manu ad Collegiorū senatorūq; seu Cōsiliij Præfides scripsit, viderent seriò cōsultores, quid suaderent, & de argumento graviori id u-

*Regulâ Con-
sultorum soluit
esse Dei tribu-
nal.*

*Theologos Con-
sult.*

*Cardinales &
Episcopos.*

*Deo responsu-
ros.*

*Secretum in-
geniose procu-
ratum.*

num statuerent, de quo sperarent posse se ad Dei tribunal interrogatos respondere intrepidos. Sua verò hæc mandata toties voluit omnibus Consultoribus prælegi, quoties super eâ re deliberaturi convenirent. Si negotium, de quo agebatur, Religionem spectabat, primò Theologos ex diversis scholis jubebat sententiam dicere, imò & literis consignare, ut ipse relegeret attentius: dein de Cardinales, Episcopos, aliosque, quos Catholicæ Religionis maximè addictos noverat, in cōsultationem vocabat: dicturos sententiâ monebat, Religionem haberent præ oculis: suaderent, quod Deo Iudici possent olim probare: se in eorum sententiâ securè iturum; cùm doctos, pios, atq; ex eo ordine selegisset, ad quem maximè Religionis tutela pertineret. Hunc deliberandi modū tenuit, cùm de pace Saxonicâ actum est, de quâ alibi scripsi.

Evénit aliquando, ut minimè expediret rem evulgari, quæ in deliberationem veniebat; tunc hac incessit viâ. Consiliarios non simul jussit adesse, sed sejunctos singulos, nec verbo, sed scripto, sententiam dare. Id autem eâ cautela egit, ut nemo posset subodorari, alium quempiam, præter se, fuisse consultum. Hac deliberandi methodo duo est affecutus, ut & plurimum mentem intelligeret, & nemo auderet

deret rem evulgare; dum enim se solum ab Imperatore conscium factum arbitrabatur, quivis credit evulgatæ rei culpam in se unum esse derivadam.

Charitas in proximos & inimicos.

C A P. V T XXI.

Qui cupit scire, qua in proximos Charitate flagraverit, seriò recognoscat labores ac pericula, quæ volens libensq; subiit, ut populos sibi subditos ab Hæresi ad veram Religionem retraheret. Nemo non amantissimus subditorum fecisset, tulisset, quæ ipse fecit ac tulit. Sermo erat aliquando de ardore, quo Provinciarum Reformationem urgebat. Errant, inquit, Acatholici, qui me sibi infensum putant, Hæresim inhibendo. Non odi illos, sed amo: nisi amare, omni solutus curâ sinerem eos errare. Testis est mihi Deus, sic illos à me diligere, ut meo etiam capite illorum saluti consultum velim. Si scirem, meâ morte illos ab Hæresi posse revocari, volens libensq; hac horâ carnifici collum denudarem, & feriendum præberem.

Salutem subditorum Vita sua anteposuit

*Detractores
odit.*

*Ut supplicio ex-
tremo afficiē-
di pœ obirent
satagebat.*

*Vita sanctos
inhabat suf-
fragis.*

Nunquam proximo detrahere auditus est: si quem detrahentem audivit, ægerrimè tulit, effecitque, ut sentiret ingratum sibi esse verbum, quo alterius fama lædebatur. Non modò viventibus honorem integrū optavit, sed etiam mortuis. Nequidem illa coram se de mortuo traduci passus est, quæ ipsemet in vivo non probaverat. De eorum salute sollicitus, quos crimina ad extremum supplicium egerant, ubi eos pœnam dedisse cognoverat, interrogabat sollicitè an Deo reconciliati obijissent? In animas, quæ purgatorio igne torquentur, commiseratione tangebatur singulari. Quoties aliquem è notis audivit vivis cessisse, quoties conflictū factum inaudiit, illicò pro illis, militibusq; Catholicis suffragia per Sacra curavit; & ipsemet ardens pro ijs Deum oravit. Huc spectat, quòd grandem habuerit catalogum mortuorum, pro quibus quotidie Deum precabatur; Summorum Pontificum, Imperatorū, Regum Catholicorum, qui ejus tempore vixerunt; consiliariorū item, qui ei serviebant, & dum viverent servierant; item Confessariorum olim suorū; & quod magis mirère, privatorum Religiosorum, quos amavit, & à quibus se dilectum fuisse existimavit.

Eximius ejus in proximos amor, maxime in hostes & adversarios exarsit. Rem admiratione dignissimam. Quo tēpore plurimi domi forisq; in ipsum conjuraverāt, ille ne audiente asservit, nullum esse

in ter-

in terris, cui malè vellet. Cùm tot se ejus inimicos professi sint, ipse nunquam se alicujus inimicū professus est, nec fuit. Ex ijs, qui in Ferdinandum arma tulerunt, fortè omnium acerrimus hostis fuit Gustavus Sveciæ Rex. De hoc post Lipsiensem pugnā, quā Tillius à Gustavo cæsus est, cùm esset sermo, ac aliquis, quā aptè aciem disposuit, narraret; subjecit Ferdinandus, insignis est Princeps ac peritus Belli Dux: doleo illum malam causam propugnare. Ita hostem Cæsar amavit, ut laudē non inviderit illi, ubi eum credidit meruisse.

Hostes non odit

Imò laudat.

Augebantur in dies mala, bellaq; bellis innascebantur, quæ tamen cùm paucorum autoritate sustentarentur, fuerunt qui sponderent posse se ac vel de rebellium capita, authoresq; malorum tollere. Vnum hoc unis eorum petebat, ut, si re bene gestâ contingeret ipsum aut capi, aut occidi, Cæsar uxoris ac liberorū curam aliquam susciperet. Responderi homini curavit. hoc neque Christianum esse, neq; Cæsareum: acturum se publicè, & armis suam causam, quæ justa est, defensurum: eventum & reliqua omnia se Deo commississe, & semper commissurum.

Virtute volebat sincere, non dolo.

Narrabat aliquis, & Cæsare ipso, & alijs è Proceribus Aulicisq; non paucis audientibus, in proximā pugnā à milite Cæsareo Duci exercitûs adversantis

plumbeâ glânde brachium fuisse trajectum. Ex Au-
 licis unus subintulit, errasse militem illum, & qui-
 dem graviter; debuisse vicinum cor trajicere, non
Mira bonitas. brachium. Ad hunc nō sine stomacho Cæsar, Ob-
 fecro, inquit, quâ cōscientiâ proximo tuo
 tam grande malum audes optare? Non po-
 terat amantius quid loqui de amico, quàm de ini-
 mico locutus est.

*Hostes, & ipsos
 rebellionis au-
 thores resipi-
 scentes facile
 in gratiâ re-
 cipit.*

Facit huc eximia facilitas, qua ex hostibus tot in-
 gratiâ recepit, quot veniam postularunt; non mo-
 dō è plebe, non modō ex Equitum ac Baronum Co-
 mitumue ordine, sed etiam è Principibus, ipsiq; re-
 bellionis authoribus, professus publicè in neminem
 se odio ferri, optare ut omnes resipiscant. Principē
 Anhaltinū, in Friderici Palatini exercitu cōtra Cæ-
 sarem quondam legatum, non modō benevolè, sed
 etiam honorificè excepit resipiscentem. Jussit enim,
 mirantibus ne dixerim an indignantibus, qui ade-
 rant? mensæ eidem accumbere, cui ipse cum liberis
 accumbebat. Friderico Palatino, qui Boëmiæ Re-
 gnum invaserat, qui Ferdinandi coronam suo, filij-
 que capiti per summum scelus imposuerat, veniam
 obtulit, & verò in magnam ditionum partem resti-
 tuisset etiam, nisi novo scelere se Gustavo Adolpho
 Sveciæ Regi in expeditione, in quâ etiam occubuit,
 contra Cæsarem adjunxisset. Nōrunt omnes, & ali-
 bi retuli, eandem veniam Carolo Friderici filio ob-
 tulisse.

culisse, & verò fuisse daturum, si adolescens voluisset Caesaris clementiam experiri.

Jam quos semel in gratiam post errorem recepit, sic amavit, ut nunquam visus sit recordari hostes illos aliquando fuisse. Multis antiquos honores restituit, multos majoribus ac novis auxit. Scio clementiam tãtam fuisse illi vitio ab aliquibus datam. *Immemor offensa beneficia rependit.* Hinc illa: præstare Austriacos lædere, & veniam petere, quàm nunquam offendere; meliori loco apud illos esse aliquando malos, quàm semper bonos. Verùm propria Principum virtus est Clementia. Hâc maximè ad Deum accedunt, qui sæpe hominem altius elevat resipiscentem ac pænitentem, quàm eos, qui nunquam deliquerunt.

Humanitas & Benignitas, in omnes.

C A P V T XXII.

HAnc verò etiam hostes soliti sunt in Ferdinando deprædicare. Scio ex hostium castris aliquem venisse Viennam, ut celebrè apud suos Caesaris Humanitatem videret, & præsens experiretur. Nemo illum adivit, qui ab illo digressus à Benignitate eum non commendavit. Referam alibi præclarū Colonienſis Antistitis & Electoris de Cæsaris virtute testimonium. Hic unum ex illo decer-

Lam Principe digna.

pam. Sapientissimus Princeps Ferdinandi Humanitatem cum laudaret, eam esse ajebat, quæ mortalium corda raperet, timidos erigeret, perturbatos tràquillaret, solaretur afflictos, nullum à se tristem pateretur abire.

Enum quididit, odisse non potuit. Percrebuerat Cæsarem supplicationibus Styrae, Welsij, Laureaci, Lincij interfuturum. Vnde quaq; accurrere ad yrbes rustici nuper tumultuati. Videre Cæsarem incessu, vultu, oculis Humanitatem & benevolentiam veluti spirantem; eâ victi captiq; exclamârunt, se verò nunquam fuisse attentaturos, quod attentârant, si semel antè Cæsarem vidissent: illum ipsam esse Benignitatem.

Faciles ad eum aditus.

Non fuit necesse molles ad eum captare aditus: faciles aures dabat, & horâ, quâ potuit fieri, venientibus maximè opportuna. Loquentes, plures persæpe horas audivit non modò sine nausea aut tædio, sed sereno vultu ac planè ridente. Non rarò negotijs expeditis, pro quibus fuerat compellatus, familiariori sermone solitus fuit homines alloqui: de rerum suarum cōditione, de filiis, de patriâ sciscitari. Dixisses parentem cum filio, aut fratrem agere cum fratre; tantâ Cæsar cum subdito agebat Humanitatem. Sanus stans, gladio aut mensæ non nihil innixus audivit; quando per morbum stare non potuit, iussit persæpe etiam ei, quem audiebat, sedem dari, maximè Confessario, ac Sacerdotibus. Si quis è nobilibus, aut Ecclesiasticis, antè vel facie

facie vel fama notus, peregre advenisset, ac, ut so-
 let cōtingere, Cæsari in Aulâ, aliove in loco occur-
 risset; ipse illicò visum porrecta manu excipiebat,
 verbis benignissimis salutans. Solent Cæsarem in
 urbes ingredientem senatores civici sub umbella ad

*Plures saluta-
 bat.*

*Comites affa-
 bilis.*

Sacram aut Regiam ædem deducere. Mirati sunt
 his occasionibus Ferdinandi benignitatem permul-
 ti. Totâ aliquando viâ visus est humanè cum Sena-
 toribus umbellam deferentibus conversari: qui ur-
 bis status, quæ civium conditio, quæ rerum esset
 facies? Cum è ministris potioribus aliquem, aut ex
 familiaribus, decumbere ex morbo cognovit: quo-
 tidie misit, qui suo nomine salutaret, referretq; qui
 valeret; imminuereturne mali vis, an augesceret?
 Adhæc sui corporis Medicos ad eosdem destinavit,
 iussos ægroti valetudinem procurare diligenter.
 Neq; verò Humanitatis hæc officia in eos modò, qui
 in urbe essent, exhibuit, sed in eos etiam, qui persæ-
 pe ab urbe decumbebant remotissimi; testes Cardi-
 nalis Pazmani Strigoniensis Archiepiscopus, Nico-
 laus Esterhafi Comes Palatinus Vngariæ, & alij com-
 plures.

*Maximè hu-
 manus in de-
 cumbentes.*

Cæterum eximia hæc Humanitas, morumq; fa-
 cilitas, non peperit contemptum Principis apud po-
 pulos, sed planè cum amore existimationem auxit.
 Non enim deijciebat ille majestatem, cum benigni-
 tatem induerat; temperabat hac illam, sed non op-
 primebat. Hinc factum aliquando, ut eos ipsos, quos

*Humanitas e-
 ius Majestatem
 non minuit.*

humanitate ad loquendum invitabat, majestate faceret elingues. Scimus Tartarorum Regis Legatum in conspectu Cæsaris positum obmutuisse: interrogatum deinde ab interprete, quî ita hæsisset suavissimo coram Principe? respondisse, fulgore se fuisse victum, quo Cæsaris majestas emicabat.

Justitia cum Clementiâ.

C A P V T XXIII.

*Illustre testimoni-
um.*

Anselmus Casimirus Archiepiscopus Moguntinus & Elector literis 23. Maij anno 1637. datis Ferdinandum Justitiæ in Romano Imperio cōservandæ cupidum ac Zelosum, ejusdemq; tutorem commendatissimum appellat. Et sanè hac virtute Regna maximè stare cùm intelligeret, nihil æquè optavit, ac suum cuiq; jus aut reddere, aut tueri. Cum jure fuit agendum, in unam æquitatem intentus, nec affinitatem, nec dignitatem, nec auctoritatem partium respexit. Frustrà fuit illi aut potentiam alterius, aut spem suam obijcere; stetit contra omnia immotus, nec inclinavit, nisi quò Justitia trahebat. Venerat ex Italia Viennam nobilissimi feudi ac ópulenti gratiâ Princeps aliquis. Hujus probitate ac suavitate delectatus Cæsar, agebat cum eo familiariter, & verò benevolētia cum etiam pro-
sequebatur non vulgari. Occupato Cæsaris animo,

*Studio iustitia
amicitia lex
non offecit.*

vix du-

vix dubitandum videbatur, quin Principi adjudicanda esset causa. Discussis libratissq; partium rationibus ventum est ad sententiam: Cæsar contra Principem pronūciavit. Quò plus id aliqui mirati sunt, cò omnes magis Cæsaris Iustitiam extulerunt. Fuit, qui sciscitaretur à Cæsare, quâ ratione in posterum cum eo Principe esset acturus: respondit, eâdem, quâ antelatum sententiam. Nec mihi licuit propter familiaritatem ab æquitate discedere: nec illi licet Iustitiæ studium interpretari mei in se amoris decrementū.

Rakerispurgi factò tumultu 5. Februarij 1608. occisus est Georgius Baffius Baro Vngarus. Bamffij mortem è gente Vngara aliqui imputarunt præsidarij militis Præfecto. Post dies non multos horribili incendio pene tota Civitas conflagravit; & si famæ fides habenda est, non absimilis clades magnæ parti Styriæ imminere videri poterat, nisi Ferdinandus in Præfectum gravius animadverteret. Fuere ex Consiliarijs, qui suggererent Principi, capite multandum Præfectum, ut parti læsæ fieret satis, malumq; arceretur, quod gravissimū ab illis toti Provinciæ imminebat. Respondit is, Ego verò non patiar necem Præfecto inferri, si meritus non est: ad injustitiam me minæ aut pericula non adigent; nō, si Provincia tota

Sanguine innocētis nec Regna redimenda.

fit exurenda; non, si cum uxore ac liberis ad mendicitatem sim redigendus.

*Cautus, si de
aliquis vita
ageretur.*

Quoties causa criminalis discutienda fuit, tardè pronuntiavit: iussit à Iudicibus perpèdi; referri ad se circumstantias omnes; iterum ac tertio causam recognosci; demùm à religiosis Familijs precibus apud Deum agi, ne erraretur. Latam Ratisbonæ militari more sententiam in eos, qui Fridlandicæ conspirationis participes habebantur, revocavit ad incudè: tertio ac sæpius recognovit cum suis; modò per se, modò per alios divinum lumen à Deo poposcit. Si quâ in re probavit illud, Festina lentè, in iure dicendo ac pronunciando probavit.

*Vinum & ole-
um.*

Cæterùm quotiescunq; vidit nullum aut publico bono, aut privato imminere detrimentum, Iustitiæ rigorem Clementiæ suavitate temperavit; exceptis unius generis delictis, cap. 15. memoratis. Vix unquam latam in reos sententiam præterijt à se non imminutam ac mitigatam. Modò genus commutavit supplicij, modò locū, modò tempus. aliquando partem pænæ sustulit, aliquando totam. Quod potuit uni tantum personæ adscribi, noluit pluribus imputari. Notam familijs non inussit ex eo, quòd aliquis ex ijs, etiam læsæ majestatis, reus est habitus. Nec parentum crimina filijs, nec filiorum parentibus: rursus nec unius fratris delicta alteri censuit nocumèto esse debere, aut probro. Cujusdam Rei, cui vita

cui vita non potuit condonari, filios ita solatus est, ut diceret patris crimē illis fraudi non futurum. addidit, se illis futurum parentis loco, si ipsi se gererēt ut deceret. Vt plurimum laboraverit, ne Iustitia læderetur: ut sæpe dixerit, malle mori, quàm injuriam alicui inferre: fortē tamē non est assecutus, ut in aliquo ex Tribunalibus nunquam sit peccatum. Hoc possum asserere, à sciente ac volente non esse permissum. Nemo Principum potest omnia nosse: etsi oculos apertos semper gerat, multa illum necessariò latent.

*Nō potest Prin-
ceps nosse om-
nia.*

Liberalitas ac Munificen- tia.

CAPVT XXIV.

Superfluum videri poterit, hanc velle de Ferdinando contestari. Constans est opinio, vix in Romano solio aliquē sedisse, beneficentiæ laudem cum Ferdinando comparandum. Si, quàm multa illius liberalitas in homines effudit, tam multa vellem hīc recensere, non ego magis scribendo excederem, quàm ille nonnullis visus sit excedere donando. Magni nominis vir inter Aulicos facetè solitus est dicere, optandum ē capitalibus duobus vitijs Avaritiā & Irā aliquid inesse Ferdinando. Nimi-

*Principum li-
beralissimus.*

*Mitis et mini-
mè cupidus.*

*Quem in finem
aurum appens
serit.*

*Pene prodigus
ab aliquibus
habitus.*

Non tamē fuit

rum & patiens ultra fidem, & munificus præter modum visus est. Cum nullū benefaciendi ac donandi finem fecerit, adhuc suo animo munificentiae cupidissimo non videtur planè satisfecisse. Lepidè jocatus aliquando, gratissimum sibi futurum dixit, si novam copiosamq; auri fodinam ejus in terris Deus aperuisset, nō sibi ut opes aggeraret, sed ut esset præ manibus, quantum alij peterent, quantum ipse optaret dare. Non addam hīc plura de ejus Liberalitate aut Munificentia, quam non tam demonstrare, quā tueri necesse habeo. Si quid enim in illo ullus reprehendit, prodigas ac profusas largitiones accusavit. Donatum esse ultra vires; donatum ultra meritū; locupletatas Religiosas Familias, Clerūq; i ditatos milites ac tribunos; auctos in imensum opibus consiliarios; interim æs alienum non esse dissolutum; creditores fraudatos suo; pauperibus, viduis, pupillis satis non esse factum.

Nō est hīc animo apologias scribere. Quod attinet ad largitiones, quib9 æris alieni solutionē criminātur impeditam, hæc habeo quæ dicam. Non ita esse neglectum æs alienum, ut omnino sibi aliqui persuadent. Scio rationes magnas dissolutas esse vel Bonis attributis immobilibus, vel pecuniā numerata. Adhæc Pragæ anno 1628. mandavit Ferdinandus, ut ex Camerā Boëmicā quotannis florenorum millia omnino quinquaginta eò traducerentur, ut ijs, qui olim Rudolpho aut Matthiæ Cæsaribus infe-

riori in

riori in ordine inferuierant, satisfaceret, quocunque tandem titulo ijs ius esset. Nec secus actum in alijs Provincijs, quàm in Boëmia. Quoties delatum est uerè egere aliquem, & rationes in Camerâ habere, toties rescriptum, ut satisfaceret.

His omiſſis, video æquè debuiffe Cæsarem, quas vocant, largitiones facere, ac antiquum æs alienum dissoluere; imò illud huic fuisse præferendum. Fuere tempora, quibus non privata modò, sed publica omnia subière discrimen; armis erant tuenda; milite erat opus in campo; prudentibus domi consiliarijs. Illi manu, hi prudentia & consilio, Provincias ac Regna Principi; vineas, agros, domos, prædía, arces privatis debebant tueri. Non debuit largitionibus & hos & illos, sibi ac rebus suis, suorumque populorum, Cæsar obstringere? Quid si, quas vocamus largitiones, dixerim fuisse majori ex parte stipendia? criminabitur quis soluta stipendia militi, dum illo opus est, ne signis excedat, aut ad hostem, se conferat? Nam quæ sunt Clero ac religiosis Familijs hoc tempore attributa, planè necessaria fuere. Hoc armis agebatur, ut Hæresi Provincijs, in quas etiam contra Imperij constitutiones vel irrepserat, vel induc̃ta fuerat, pulsa, vera & Catholica Religio restitueretur: non debuit ijs de victu prospici, qui suo sudore ac laboribus animarum saluti operam erant daturi? vt præteream, occupata quondam, ab A catholicis Ecclesiasticorum bona æquum fuisse

aliquo jam modo compensari. Non excurram longius. Ex ijs, qui à Ferdinando opes ac dona accepere, plurimi sunt doctrinâ & pietate laudatissimi; ex his nemo, non dicam petiisset aliquid, sed nec oblatum à Ferdinando suscepisset, si iniquè factum existimassent, ære alieno præterito, largitiones explicatas facere.

Amor ac Beneficia in Clerum, ac Religiosas Familias.

CAPVT XXV.

Occasionem omnem Clerum & Religiosas Familias exornandi avidè arripuit, nec minus dignitati eorum & comòdo consuluit quàm pater amantissimus filiorum. Clero parœcias, illisq; adjuncta Sacerdotia in Boëmiâ, cæterisque Austriacis Provincijs penè innumera restituit. Ut restitueret, summo suo labore, sumptu, periculo A catholicis eripuit. Canonorum Collegia plurima, & Viennense imprimis, novis transcriptis opibus auxit. Quatuor fundandis in Boëmiâ Episcopatibus dotè constituit. Pragensem Archiepiscopatû, quem Ferdinandus Primus instauravit, Secûdus aûis florenorû quatuor ac viginti millibus apposis locupleta-

*In Clerum sa-
cularem*

*In Pragensem
Archiepisco-
patum.*

pletavit. Damna, post Hussiticam Hæresin disseminatam, Clero in Boëmiâ illata, magnificâ largitione compensavit. Strigoniensem in Vngaria Præmatum exsoluit onere, quo viginti quotannis florenorum millia ad Novæ Arcis præsidium cogeatur pendere. Eidem olim à Stephano Rege, Sanctimonie famâ illustri, concessam, postea temporum injuriâ aliò derivatam, quadragesimam octavam partem (Bisetum vocant) auri argentiq; quod ex Vngaricis fodinis eruitur, restituit. In Austriâ ipso sui regiminis exordio Statui Ecclesiastico quadraginta florenorum millia, Principi gubernanti quotannis jam pendi solita, sponte remisit. Mortuo aliquo Episcopo vel Prælato, tam in Vngariâ quam in Austriâ, antecedentes Reges & Archiduces solebant mobilia relicta (quæ spolia vocabantur) vsurpare, & de ijs ad libitum disponere: Ferdinandus nihil horum attingere, sed successoribus Ecclesiasticis relinquere voluit. Ut omittam interea impensas in Templis reparandis, in Sacerdotibus alendis, in clericis particularibus sublevandis, alijsq; id genus quam plurimis, nō benevolè magis quàm liberaliter factas.

Iam Religiosis è Familijs nulla est, quæ Cæsaris in se amore jure nō gloriatur; nulla, quæ ei plurimum se debere non fateatur. Olim in suis Provincijs receptas, vel antiquo splendori restituit, si exciderant, vel florentes, domicilijs auxit. Plures primus ipse induxit in Austriam, ac Boëmiam, Styriamq;:

Clericos

*In Strigoniensem
sem.*

*In Prælatos An-
stria & Vnga-
ria.*

*In Religio-
rum Ordines.*

Clericos Regulares S. Pauli, Camaldulenses, S. Francisci de Paula cœnobitas, Carmelitas discalceatos, sexûs utriusq; , S. Augustini reformatos Eremitas, Benedictinos e Monte ferrato ab Hispania huc profectos, Servos B. Virginis, Congregationis Hibernicæ Franciscanos. His autem, alijsq; , aut ex integro cœnobita fundavit, aut ab alijs fundata splendi-
dè juxvit.

Singulariter Ordines illos coluit, quos suis insistere Institutis advertit, nec à Majorum suorum, virtute desistere. Horum preces frequenter apud Deum expetebat: hos habebat familiaris, solitus etiam aliquando per se illos prandere: his optabat bene affectos, non modò qui sibi erant, sed etiam qui Filio successuro à consilij erant futuri. Horum persæpe prædicavit se orationibus debere felicitatem suam, ac singulare, quod erga se experiebatur, Dei patrociniû.

*In Societatem
IESV*

Quia, Orbe universò iudice, tenebrimè Societatem Jesu dilexit, exigit hic locus, ut grati animi in argumentum peculiaria quædam ejus in nos beneficia comemorem. Erexat Societati Jesu nova domicilia non pauciora quam decem. Domos Professas duas, alteram Viennæ, alteram Pragæ: Domos Probationis totidem, Leobij & Viennæ. Collegia sex, Labacense in Carniolia, Clagëfurtense in Carinthia, Goritjense in Foro Julio, Kuttenbergense & Lithomericiense in Bohemiâ, & in Silesia Glogovien-
se.

Alia

Alia plurima aut ab alijs jam fundata & erecta, aut ut erigerentur, adiuvit. Collegij & Academiae institutæ tam Greciæ à parente Carolo, quàm Pragæ ab Avo Ferdinando I. vectigalia censusq; annuos in duplum aut etiam triplum auxit. Insigni subsidio iuvit Passaviense, quod Leopoldus Archidux frater, Lincense & Brunense, quæ Matthias & Rudolphus Cæsares fundaverant: similiter in Moraviâ Olomucienſe, Iglauienſe, & Znoymenſe; Zagrabiense in Slavonia, Iaurinenſe in Vngaria, Fluminenſe in Istriâ, Tergeſtinum ad mare Adriaticum; in superiori Austriâ Styrenſe, & in alijs regionibus alia, ut suo loco adnotavi. A Societate ipſe parentum ac ſua voluntate literis & pietate institutus; ſuos fratres & filios ab eadem voluit institui. Sibi ac liberis omnibus, è Societate homines, à confessionibus & concionibus qui ſervirent, elegit; eosdem quotidie ſibi ac ſuis ad aras in aulâ voluit operari; eosdem deprecatores apud Deum accedere, cùm gravius aliquid immineret, ad ipſos divertit frequentiffimè: familiariffimè eum ijsdem sæpe prænſus, ac cænatus, nullam omiſit eum Ordinem vel tuendi, vel exorandi occasionem. Vulgò etiam jactatum eſt, Ferdinando tangi oculos & pupillam, cùm Societas tangeretur; non poſſe ullum Societatis hoſtem cenſeri, qui Ferdinandi hoſtis non eſſet; qui Ferdinando bene vellet, eum bene velle Societati.

Ferdinando Filio 3. Maij anno 1634. in caſtra

*Societatem Ie-
sue Filio Regi
impensè com-
mendat.*

proficiscenti, primo loco, & quidē spontē ac motu proprio, Societatem ardentē commendauit. Respondenti opus non esse commendatione, cū eam spontē amaret æstimaretq; subintulit: Imò verò illam tibi iterum, & etiā atq; etiā commendo. Protegas illam non min⁹ contra hostes apertos, quā contra fictos amicos. Decursu temporis deprehendes multos in eum Ordinem amorem jactare, qui non amant, & tamen deberent.

*Ejus Societa-
tem ingrediē-
di desiderium.*

In ejusdem commendationem dixit aliquando: Si liber essem, ut fratres mei hodie sunt, Societatem Jesv omnino ingrederer. In ejusdem laudem, reversus Francofurto Græcium, jam Cæsar, & in Collegij refectorio à Joanne Carolo primogenito, dulcissimæ & felicissimæ memoriæ, & Ferdinando Ernesto hodie Cæsare, filiis, eleganti oratione salutatus, inquit: spero meos filios Societatem amatuos. Si egerint, felices erunt ac beati. Quid multa? dignatus non semel

*Societatem Ie-
sue matrem su-
am appellat.*

esteam matrem suam compellare. Fæmina quædam vulgârat in Aulâ Hispanicâ, hominem è Societate, in Cæsaris Aulâ Confessarij munus obeuntem, ausum esse puellam ad stuprum vrgere, & eum hoc nomine à Cæsare iussu Aulâ exulare. Id ab

Hispaniâ ad Præpositum Societatis Generalem: ab illo ad Cæsaris Confessarium; ab hoc per literas ad Cæsarem ipsum devēnit. Cæsar Confessarij literis in hæc verba suâ manu rescripsit. *Ejus honorem defensum curat.*

Reverende in Christo Pater. Remitto R^a. V^a. mendacium mendaciorum omnium mendacissimum. Quod quidem risi, sed simul totus excandui. Et si R^a V^a in hoc puncto, seu mendacio, à nobis testimonium contrarium petierit, non detrectabimus ad conservandam bonam famam Matris nostræ Societatis in amplissimâ formâ extrâ dare. Servet Deus Societatem cum V^a. R^a. cujus precibus & SS. Sacrificijs me totaliter commendo. Eberstorffij. 17. Septembris, 1633. R^a. V^a. in Christo filius, Ferdinandus. Nullum deberem finem facere beneficia Ferdinandi in nos deprædicandi, quia ille, nullum unquam finem fecit benefaciēdi. Sed quando instituta brevitatis plura non patitur, caput hoc codicilli parte claudam. Sic ergo jussit in eo scribi.

Quia ad hæc omnia (egerat de restituendâ ac *Eam Heredibus magnificè commendat.* servandâ Fide Catholicâ) utile præ cæteris mendium est, Ecclesiastici ordinis viros ac Sacerdotes

cerdotes colere, tueri diligenter, eorumq;
incrementū quærere & promovere: hinc
nostrum natu maximum Filium, regna-
turum Dominum, Ferdinandum Erne-
stum omnesq; nostros liberos, hæredes,
ac successores, paternè prorsus ac bene-
volè monemus, eisq; injungimus ut ipsi,
is verò præsertim, qui pro tempore regna-
bit, Sacerdotes, cæterosq; Ecclesiastici
ordinis homines, eorum domos, templa,
monasteria, fundationes, temporalia bo-
na, jurâq; cõmendata in primis habeant:
eos honorent, ament, quàm maximè pos-
sunt protegant & propugnent. Ante om-
nia autem seriò, singulariq; ex Zelo ipsis
commendamus peruenerabilem Socie-
tatem JESV, ejusq; Patres, vel ob id maxi-
mè, quod illi suâ doctrinâ, charæ juven-
tutis institutione, vitæque exemplari in
Christianâ Catholicâ Ecclesiâ, non solum
in his interioris nostræ Austriæ provincijs
sed Regnis nostris omnibus, omnibusq;
nostris provincijs, inò toto Orbe Chri-
stiano,

ftiano, multum, benè, utiliter operantur, in conservandâ promovendâq; Catholica Religione fideliter omnino & præ alijs adlaborant; contra verò ingratus hic malusq; mundus eos præ cæteris odit, ac persequitur: ut proinde majori protectione, auxilio, assistentiâ indigeant, digniq; sint. Hæc omnia supradictos nostros heredes & successores sincerè præstituros cōfidimus. Est verò hæc una ultima nostra intentio & voluntas.

Beneficia in Pauperes.

CAPVT XXVI.

QUod humanæ Restitutor salutis olim iussit, Ferdinando semper hæsit; in paupere Deum semper agnovit. Hinc promptum, in pauperes auxilium; hinc illorum cura propemodum sollicita. Suggesterat è consiliarijs aliquis, sibi ipsi Cæsar ut parceret, pauperum actenvioris sortis hominum libellos alicui è suis committeret; eximeret se minimorum curis ac molestijs. Risit ad hæc ille planè effusè; tum adiecit: **Pauperibus consulere**

*Quibus medijs
beatitudine se
obtenturum
separavit.*

fulere gratum sibi esse, non molestum, in hoc à Deo se electum ac vocatum. Alteri similià firadenti, At, inquit, libellorum & causarum cognitione, quæ pauperes pertingunt, cælum lucramur. Nescio an hoc accidat, cùm principum ac procerum causis intendimus.

*Laudabile pro
positum.*

Anno 1633. pauperum causis Advocatos deesse cùm inaudisset, quia ab illis lucri spes non erat, proposuit, vbi primum à bellis, quæ opes omnes exhauriunt, respirare liceret, ex proprio ærario velle se in singularum provinciarum Metropoli certo Advocatorum numero stipendia attribuire, ut omni diligentia ac conatu pauperum, viduarum inprimis ac pupillorum, causas propugnent ac tueantur.

*Xenodochia e-
rigit, ampli-
ficat.*

Ægrotantium pauperum valetudini, captivorum redemptioni intentus, illis xenodochia erexit vel amplificavit, his dato precio subuenit. Adolpho Michaëli comiti ab Althan, viro laudatissimæ virtutis, qui Turcicâ captivitate pauperes educendos suscepit, in eam rem ex singulis Provinciarum, suarum ac Regnorum officiis, quæ longè plurima sunt, tres supra triginta aureos Vngaricos iussit aliquando numerari.

*Pauperum
pater.*

Quocumq; pergeret, pauperes accurrebant, quibus omnibus modò suâ, modò alienâ manu stipem erogava-

erogabat. Spectaculum fuit ad pietatem excitandā pulcherrimum, quā Cæsar in Imperium vel Boëmiā erat iturus, vias pauperum turmis obsessas videre, & ab illo non modò non fastidiri, sed perammanter cerni, liberaliter sublevari. Quoties majore recurrente hebdomadâ, sepulchra, quæ vocant, adivit, (adibat autem singulis annis supplex ac pedes, viginti ut minimum in diversis Ecclesijs,) toties à vicinis oppidis pagisq; confluxêre in urbem pauperes planè plurimi: certi non præteriturum Cæsarem, quin benè miseris faceret.

Quando venationis vel aucupij gratiā certum locum dies aliquot commoraturus petijt, quasi signo dato illò pauperes advenêre. Placuit quibusdam arceri turmas illas miserorum à Cæsaris domicilio; facillimum esse, per illos pestem & luem invehi. Cæsar hoc providentiæ genus non probavit, solitus dicere, **Deum non posse abesse, si pauperes adsint.** Suadenti cuidam, ut quempiam è servitio dimitteret, causamq; adferenti, quòd ejus operâ Cæsar nō indigeret: respondit, at ipse meâ fortasse indiget, fortè pauper est.

Antequam domicilium Græcio Viennam in Austriā è Styriā transferret renunciatus Imperator, solitus est Græcij aliquoties in anno xenodochia adire, pauperibus & egenis epulum dare. Aulici primarij, Patresq; Soc^{tis} Jesu fercula deferebant; ipse

*Sibi pauperes,
ibi Deus.*

*Pauperibus in
xenodochio
ministrat.*

fuis manibus sua fingulis apponebat. Inter epulas,
 & post illas, modò hunc, modò illum familiariter
 alloquebatur; de patriâ, de morbo interrogabat;
 solabatur omnes; omnes ad pietatem instruebat.
 Egit hoc idem in Aulâ Dominicis quibusq; diebus,
 quò, matris laudatissimæ exemplo, duodecim pau-
 peres accersiri jubebat è publicis plateis, vel xeno-
 dochio. Dabat epulū; ministrabat discumbentibus,
 matre, dum vixit, ac vxore, liberisq; , tum è Soc^{te}.
 Jesu sacerdotibus duobus cooperantibus. Si ipsum
 abesse contingeret, matre & vxore vitâ functis, vo-
 luit id officij à liberis præstari, eodem ritu & modo
 observatis. Vt antehac Archidux & Rex, ita etiam
 postea dictus Cæsar, ac jam Imperator ex priorum,
 Principū consuetudine quotannis feriâ quintâ ma-
 joris hebdomadæ duodecim viris pauperibus gran-
 di natu, servato Ecclesiæ ritu, Aulicis omnibus, alijs-
 que, quibuscunq; libuit, spectantibus, flexis humi
 genibus, pedes lavit, terisit, osculatus est; ad regium
 epulum discumbentibus ministravit. Quod ex epu-
 lo superfuit, suis manibus distribuit in vasa ad id pa-
 rata. Prandio finito, ea per sui corporis satellites
 jussit deferri, quò pauperes cuperent; ipsos pauperes
 veste ac pecuniâ donatos humanè tan-
 dem dimisit.

*Eorum pedes
 lavat.*

Stu-

Studium Literas promovendi.

CAPVT XXVII.

BOnis ipse exult⁹ literis, literas literarumq; studiosos amabat; & viros doctos, si bonis artibus & doctrinæ morum probitas accederet, summa benevolentia prosequeretur. Libentissime eorum utebatur operâ, & benevolè vel ad opima sacerdotia, vel ad munera perhonorifica promovebat. *Literas amat.*

Gratissimum illi erat audire, Procerum ac Magnatum filios strenuè in bonarum disciplinarum studia incumbere. Ut ardorem in ijs qui id agebant, augeret, ac in alijs excitaret: sæpe, comites aut Barones, quos pro dignitate vel de Philo sophicis disputare, vel Academicos gradus esse affectos cognovit, publicè aut aureâ catenâ exornavit, aut datâ aureâ clavi in suos vel filiorum Camerarios adlegit, similivè alio honore dignitateq; insignivit. Hoc perpetuum habuit, ut in committendis muneribus, quæ solis Proceribus committi solent, eos cæteris præferret, quos vel gradu Academico eminere, vel aliàs doctrinâ noverat excellere; & si alij, qui eodem aspirabant, ætate præirent, & servitij diuturnitate. *Et honorat.*

Gymnasia juventuti excolendæ instituit plurima in hæreditarijs, Imperijq; Regnorumq; Provincijs. *Bonarum artium Gymnasia excitat.*

*Studioforum
Seminaria.*

vincijs. Academies & studia, ut vocant, generalia vel collapsa restituit, vel nova erexit, vel ab alijs excitata confirmavit. Ephebia ac Seminaria, quibus tenioris conditionis adoleſcentes aluntur, ut literis ac pietati operam ſedulam navent, alicubi ipſe fundavit, alibi ab alijs fundata opibus auxit. Incoluntur inſigni Reip. bono Seminaria hæc à juvenibus plurimis Viennæ, Pragæ, Græcij, Clagenfurti, Labaci, Olomucij, Tyrnaviæ, alibi.

Jam nobiles & claro loco natis adoleſcentibus, itemq; ijs, quibus in Clerum libet adſcribi, opulenta conſtituit Ephebia Olomucij, Pragæ, Tyrnaviæ, Gitzini, alijsq; in urbibus non paucis. Attribuerat in Imperio, vnde Scotis & Anglis adoleſcentibus proſpici poſſet ad literas ediſcendas; ſed temporum iniquitas bene inchoata perfici non eſt paſſa.

*Errorum Semi-
naria evertit.*

Quo ſtudio providit, ne Gymnaſia adoleſcentibus, aut adoleſcentes Gymnaſijs deeſſent, ad ſanæ doctrinæ, veræq; Religionis incrementum: eodem egit, ut Acatholicis ſcholæ deeſſent, in quibus Hæreſim edocerentur. Aliquot falſæ doctrinæ Gymnaſia evertit: aliquot in meliorum uſum commutavit. Celeberrimum Gymnaſium ex communi Provinciæ ærario ab Acatholicis Græcij excitatum, in Monafterium vertit, in quo integerrimæ virgines pijs S. Claræ inſtitutis inſiſtunt: in eo & matris corpus, & Ferdinandi cor ſepulta con-
quieſcunt.

Quædam

Quædam in Ferdinando mira.

C A P V T XXVIII.

Libet hîc ponere ob oculos quædã, quæ per historiã totã sparsim narrata, planè mira videntur fuisse in Ferdinando; ut eò clariùs maximi Principis virtus agnoscat, & colatur.

Mirum sanè est, cum tanta dignitate potestareq; ; quantam in Augusto nemo non suspicit, tantam animi demissionem, Christianamq; Humilitatem à Ferdinando potuisse conjungi. Æstimatum, ab omnibus quàm maximè fuit, illum à se uno fuisse contemptum, quem ob summam virtutem magis, quàm ob Cæsaream dignitatem, boni omnes jure merito venerabantur. Ipse se vermem non hominem prædicabat, quem viri pij & sapientes supra homines ut sanctum Principem extollebant.

Mirum est, in tot tamq; præsentibus occasionibus, tùm ante nuptias adolescentem, tùm post primum Matrimonium viduum, a trigesimo sexto ad annum suæ ætatis quadragesimum secundum perstitisse impollutum, integrâ castitate: non delicijs fractum, non victum fuisse cupiditatibus.

Mirum est, in tantâ varietate fortunæ, animo semper fuisse præsentissimo ac tranquillo; nec adversis succubuisse, nec prosperis fuisse elatum. Planè stupen-

Fastigium & demissio.

In summa libertate castitatis & vita.

In adversa fortuna constantia.

stupendum, à proposito restituendæ veræ Religionis nunquam excidisse, etsi eò non semel ob eam causam devénit, ut conclamatum videretur, nisi desisteret.

*In hostes bene-
volus.*

*Ejus Virtus e-
tiam ab hosti-
bus pradica-
tur.*

*Medici tria
mirantur.*

*Mortuus dor-
mire videtur.*

Mirum præter modum censendum, in summâ hostium, & eorum, qui res ipsius turbatum ibant, & perditas volebant, multitudine, in nullum odio exarsisse; imò de nullo unquam esse questum. Nec minùs illud admiratione dignum, in ipsis hostibus perstitisse semper ejus venerationem, certamq; opinionem, heroicam in illo virtutem esse, Principem sanctum esse.

Mirum & miraculi instar esse dicunt Medici, inspectâ ejus post obitum internâ pulmonum, stomachi, hepatis, lienis, & renum constitutione, quòd lætus & jucundus, & in omnes facilis esse potuerit; quòd ante plures annos mortuus non fuerit; quòd ita placidè, absq; clamore, agitatione corporis, graviore gemitu, & omni oris oculorumq; distorsione, obierit, faciliùs quàm solitus fuerit aliàs indormire.

Mirati sunt etiam, quotquot viderunt corpus ejus, post mortem triduo publicè expositum, omnem eam frontis, faciei, ac totius vultus externam habitudinem conservasse, quæ fuerat dum viveret; ut non Ferdinandi cadaver iacere, sed Ferdinandus ipse vivens dormire videretur.

Mirum & hoc: Fridericus Comes Palatinus Rhemi & Elector contra Ferdinandum cõjurauerat; exercitum

ercitum habebat instructum; Regium diadema de Ferdinandi vertice consensu jam ac animo detraxerat: cum cæteris Electoribus suo Ferdinandū suffragio ad Imperatoriæ fastigium dignitatis euehentibus, ipse etiam accessit, eoq; ipso gladium porrexit, quo feriretur. Sed & illud omittendum non est inter mira de Ferdinando, quod ex illius nunquam satis laudati Principis Joannis Suicardi Archiepiscopi & Electoris Moguntini ore proprio acceptam; ejusdem Principis Confessarius Joannes Reinhardus Ziglerus, Societatis Jesu, ex Electoris voluntate, dum ille vixit reticuit; post ejus verò mortem sæpe recensuit. Quo tempore Francofurti Anno 1619: adversariorum non pauci nec imbecilles ardentem suggerebant, præsentem utendum opportunitate, occasionem, quā melior optari non possit, præmittendam nō esse: res Papistarum universas, uno posse momento præcipitari, si, quod erat facile, Catholici Electores, qui omnes aderant, neci traderentur: eo tempore gloriosa Dei Mater, ut benignissima sic etiam potentissima virgo, se Joanni Suicardo Moguntino Archiepiscopo atq; Electori præsentem sistit, animosq; addit his verbis: Constanter age Suicarde: noli timere; elige Ferdinandum, dictum, factum, perversa molientium concidit machinatio; non est consilium contra Dominum.

Beatissima Virgo monet, ut in Imperatorem eligatur.

Singularis divinæ Protectionis argumenta.

CAPITULUM XXIX.

*Hostium præda
desideria me-
deratur Deus.*

HÆc etiam per totam historiam sparsa prode-
rit hîc juncta habere sub oculis. Permisit
Deus plurimos, eosq; fortissimos, in Ferdi-
nandum hostes insurgere; non permisit simul ac v-
nâ omnes arma capere; uno subactio alter erupit.
Simul omnes si irruissent, par non erat futurus.
Omnes vnus ut posset vincere, singulos Deus permi-
sit congregari. Maximum illi periculum à Turcâ
cùm videretur posse imminere, tanquam à vicino &
instructissimo hoste: cùm ex rebellibus, alijsq; hosti-
bus fuerint, qui eò consilia viresq; omnes intende-
rent, ut Turcam in Cæsarem impellerent; spem o-
prati eventus proponebant non ambiguam, lucrum
præ manibus amplū speciosè ostentabant. Dei pro-
videntiâ planè singulari factum est, ut surdas aures
Turca habuerit, nulliq; bellum in Cæsarem suaden-
ti acquieverit.

*Colligationes
dissoluit.*

Sæpe iuncto fœdere Principes, vrbesq; ac Provin-
ciæ permultæ conspirarunt, ut unitis viribus Cæsa-
rem opprimerent. Deus nullam vnionem, nullum
fœdus diu passus est consistere. Brevi aut hic, aut ille,
privatis rebus ut consuleret, à socijs recessit; quiq;
conjuncti potuerunt esse terrori, divisi pene fûere
ludibrio.

PRO-

Profligato Cæsariano milite, ad Lipsiam à Sueco, facillimum fuit caput ipsummet Cæsarem petere, & ad extrema adigere. Nullus in hæreditarijs Provincijs miles, nulla præsentis subsidij spes. Qui Ferdinandum tuebatur Deus, Regem, peritissimum Ducem, aut excæcavit, aut perterrituit. Digressus is est ad membra impugnanda, cum caput idui pateret. Prælio, quo Ferdinandus Rex Ferdinandi Cæsaris filius cum alijs Principibus hostium vires ad Nordlingam accidit, clarissima emicuere Numinis Cæsarem tuentis argumenta. Si paucis diebus citius hostis stetisset in acie: Cæsarianos, nec rebus adhuc satis instructos necessarijs, & copijs longa ac perdifficili Ratisbonensi obsidione diminutis debilitatisq; ad certā plus satis incerti exitus pugnam coëgisset. Si paucos dies protraxisset, necessarium commectum impedire aut recedentes damno afficere potuisset. Eā die pugnatum est, quā hostis potuit vinci, Ferdinandus vincere.

Dissipat consilia hostium.

Victoria ad Nordlingam diuinitus parata.

Prima illustris Cæsaris victoria ad Pragā, ut primum, ita evidens fuit præsentis Numinis argumentum. Pugnatum est à Cæsarianis iniquissimo loco; hostis montis albi ipsum verticem infederat; Cæsariani aduersum montem scandere, fatigati hostem debuere aut inuadere, aut excipere. Tamen, quod nec hostes timebant, & Cæsariani vix audebant sperare, ope Numinis penes hos stetit victoria, & ea nobilissima; Deo scilicet Cæsarem tuente, ac protegente.

Similiter in albo monte ad Pragā.

*Præcipit aros
servat Deus.*

Quid multa? evidentissimis Deus argumentis⁹ singularem suam Ferdinando curam ac tutelam promittere visus est, cum anno 1618. à rebellibus Pragæ, ut dictum alibi est, è Regiæ Aulæ fenestris in altum præruptumq; solum Gulielmus Comes Slavata, Iaroslaus Comes à Martiniz, Philippus Fabricius Regno à Secretis, Cæsari fideles, ideo hostibus exosi omnes, præcipientes acti sunt. Cum enim eo casu nemo perierit (quod miraculi instar multi habuerunt,) animo præfagierunt, permissurū quidē Deum ab hostiū furore ut affligeretur; non permissurum ut periret; effecturum, ut à casu validior illustriorq; assurgeret Ferdinandus⁹.

*Calices Ferdinandum pro-
regunt.*

Narrat Episcopus Aversanus Carolus Carafa, tunc apud Cæsarem Nuncius Apostolicus, in sua Germania sacra restaurata, quod sequitur. Anno 1620. ipsā octavā post festam diem S. Vito Metropolitanæ Pragensis Patrono sacram, eo in templo, noctu à mediā decimā ad tertium quadranten vndecimæ, canentium veluti sacerdotum chori non ab alijs tantūm A catholicis, sed ab ipsis Fridrici pseudo Regis satellitibus publicè auditi sunt: cum tamen templo ab Hæreticis occupato, nullus ad illud sacerdotibus aut Catholicis aditus pateret. Sequenti anno, eādē octavā die recurrente, sumptū publicè Pragæ est supplicium de rebellium capitibus, qui Boëmiæ Directores se nomināraht. Merito ergo præfatus Carolus Carafa Aversanus Episcopus, & Nun-

& Nuncius ad Cæsarem Apostolicus, rem perpendens asseruit, S. Vitum, aliosq; Patronos divos, eo cantu à Deo vindictam in rebelles pro Ferdinando postulâsse. Ut constaret pro Ferdinando supplices fuisse exauditos, eâdem die, recurrente anno, perduelles tracti sunt ad pœnas.

Observabile deniq; illud est, ex omnibus, qui in- *Hospitum fune-*
 justa in Ferdinandum arma sumpserê, vix ullum re- *stus exitus.*
 periri, quem vel violenta mors non abstulerit, vel res adversæ non deiecerint, vel nominis macula non fœdaverit. Cum ipse è diverso nomen quotidie illustrius comparârit; feliciora ac secundiora nactus fuerit; ac tandem viso successore, quem optabat, Filio, placidissimâ morte non tam obierit, quàm à laboribus conquieverit.

Summorum Virorum Testimonia.

C A P V T XXX.

O Peræ precium erit coronidis loco hîc adjicere, quid de Ferdinando vel adhuc in vivis agente, vel vita jam functo, summi laudatiq; viri senserint. Ea enim demùm vera laus est, à laudato viro commendari. Antequam singulos proferam, commune mortalium omnium, qui vel

Fama communis.

cum eo familiarius egerunt, vel ab eo gesta perceperunt, testimonium producant. Quo die Viennæ occubuit, una vox fuit omnium, occubuisse Cæsarem, cui parem sanctimoniâ, pietate, integritate, clementiâ, superior ulla ætas non vidit. Eadem vox Provinciarum omnium subditarum fuit. Similia in exteris Provinciis de prædicata accepimus. Ne ipsi quidem A catholici dissensere, quorum vnus est suggestu ad populum pronuntiavit, aut nullum est Catholicis in cælum admitti, aut Ferdinandum cælo receptum esse. Longum facerem, si elogia referrem, quæ funebres orationes Germaniâ totâ aut alibi à summis oratoribus habitæ continent. Vbiq; pius Fidei restitutor, vbiq; Hæreseos fortis profligator, vbiq; constans, mitis, munificus, humanus, quodq; pulcherrimum est, vbiq; Deo charus, & sanctus prædicatur; illum hic Ezechia, Iosaphato alter, tertius Davidi comparavit.

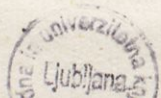
Quid de eo senserint milites.

Sed jam ad particularia veniamus. Apud milites ducesq; Catholicos is est creditus Ferdinandus, cuius precibus plus posset tribui ad victoriam consequendam, quam maximorum exercituum armis ac viribus. Malle se, dixit est primis Ducibus quispiam, ut Ferdinandus supplex semel

semel ad Virginis ædem accederet, ibiq; litanias recitaret, quàm ut selectorũ militum duodecim millia ad se subsidio mitteret; plus se ab ejus precib⁹, quàm ab horum viribus sperare. Quod si libet etiam hostes audire, habeo dictum à Gustavo Sueciæ Rege, in tantâ, quam experiebatur, fortunâ, vnam sibi formidini Cæsaris esse virtutem. Habeo dictum à Gabriele Bethlemio, difficile ac dubiæ alex plenum opus esse, pugnare contra Ferdinandum, quem nec aduersa deiicerent, nec prospera extollerent. Habeo interroganti Murtafan Budensi Bassæ ac Visirio, quâ factum esset, ut Ferdinandus vir minimè militaris, de Sueciæ Rege fortissimo Duce ac peritissimo triûpharit, à Turcâ ætate ac consilio facile principe responsum, Ferdinandus Sanctus est; Deus cum illo est, & pro illo pugnat.

Hofess

Militibus Aulicos subiungam. Hæc apud omnes opinio fuit, Ferdinandum Deo plenum esse in ejus vitâ ac moribus vix posse aliquid desiderari: planè ad virtutis normam esse compositum. Ioannes Vdalricus Princeps Eggenbergicus, Crumlouij Dux, & Ferdinando à consilijs primus, anno 1628. cum supplicatio publica domum, in quâ ipse ex podagrâ decumbebat, pertran-

Aulicæ.

transiret, audissetq; Wenceslaum Boëmiæ Ducem, inter Sanctos Martyres invocari: viro Religioso ad illum paulò post accedenti, Non dubito, inquit, quin aliquando non solùm in Regnis, ac Provincijs Austriacis, sed orbe toto Ferdinandus II. quoque in vota ac preces sit inter cælites compellendus Ita vir hic de Ferdinando sentiebat, quem, si quis alius, ipse probè nòrat.

Episcopi.

Jam Infulis ac sacris tiaris ornatos audiamus. Laudatissimæ virtutis Matthias Episcopus Neostadensis defuncti Ferdinandi sanctimoniam, ac in primis Humilitatem, cum multis deprædicasset, adiecit existimare se pro eo defuncto minimè esse orandum: illum suffragijs non indigere, jam procul dubio cælo receptum, & pro nobis orare. Cum Carolus Carafa Aversanus Antistes, & olim apud Ferdinandum Apostolicus Nuncius, anno 1624. Urbano VIII. nuper electo, Casareæ Aulæ statum perscriberet, asservit; post Constantinum Ferdinando non fuisse parem Imperatorem. Ferdinandus Colonienſis Antistes & Elector, cum anno 1636. eximiam Principum quorundā virtutem laudasset, & unius præcipuè: ducto ab imis suspirio, elatâq; voce exclamavit, at Ferdinandan-

dinando. II. nunquam, nunquam parem habebimus. Omnium ad se accedentium corda rapit, timidos erigit, serenat perturbatos, nullum tristem a se patitur abire.

Anselmus Casimirus Moguntinus Archiepiscopus & Elector, Ferdinandi obitu cognito, literas ejus commendatione plenissimas 30. Martij dedit. literarum summā hæc est. Maximum fuisse Ferdinandi Zelum in promovendâ & propagandâ Catholicâ Fide, studium in publicâ salute promovendâ, servandâq; in Romano Imperio Justitiâ: paternam in omnes clementiam, invictum patrociniū, in exantlandis perferendisq; molestijs ac laboribus constantiam & patientiā: placuisse divinæ benignitati illum ex valle hac lacrymarū ad cælestis gloriæ triumphum evocare.

Æquè præclarè sensere de eodem S. R. E. Cardinales. *Cardinales.* Quorundam hîc ego, non omnium, testimonia subijciam. Scipio Cobellutius tit. S. Susannæ Presbyter Cardinalis, año 1621. ipso sanctorum omnium die festo, auditâ vitæ ratione, cognitisq; quotidianæ pietatis exercitijs quæ Cæsar usurpabat, sæpius inclamavit,

navit, Is verò sanctus est Princeps, sanctus
 Imperator. Cardinalis Cleselius, cum Romæ per-
 cepisset Austriam totam pulsos Hæreseos magistros, quod
 fieri posse nunquam sibi persuaserat, in eas voces e-
 rupit. Id sane sine miraculo fieri haud po-
 tuit. Ibo illuc, & præsens intuebor, quæ
 Deus per Ferdinandum operatur miracula.
 Idem ex vrbe Viennam reversus, iussusq; à Cæsare,
 tunc Pragæ morante, tum Viennæ, tum vicinis in-
 oppidis, arcibusque adjacentibus hæreticos libros
 inquirere, & habentibus auferre: primò hæsit, tu-
 multum veritus popularem; sed positus deinde ob o-
 culos, quæ Deus mira per Ferdinandum egerat ac a-
 gebat, nihil dubitavit opus aggredi. Executus felici-
 ter, prædicavit Ferdinandi Zelo perfici, quæ
 humana prudentia non credit fieri posse.
 Archiepiscopus Senonensis Cardinalis Rochefocault,
 à virtute & doctrinâ commendatissimus, Sociis. IESV
 Religiosos aliquot, qui suis sedibus ab Hæreticis
 pulsi in Gallias & Germania se receperant, de reditu
 consolatus, vester inquit, Cæsar vir Deo cha-
 rus est, triumphabit tandem de Hæreticis:
 Deus nunquam sinet illum vinci. Cardina-
 lis Pazman Strigoniensis Archiepiscopus, & Vnga-
 riæ Primas, cum gravissimum è Cæsaris obitus suum esse
 dolorem scripsisset, hæc supposit. Neq; aliud me
 solatur,

solatur, quàm quòd post sanctam mortē,
certa beatitudine perfrui optimū Impe-
ratorem non dubitem; & tantum ac talē
filium paternarum virtutū hæredem fore
certò mihi persuasi. Tyrnaviæ 27. Febr. 1637.

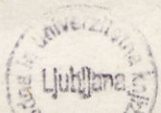
Superfunt ipsa prima Orbis capita. Quā apud Re-
ges omnes in æstimatione Ferdinandi virtus fuerit,
necessè nō est explicare. Explicarunt illi, publico lu-
ctu ob ejus mortē indico. Ipse Turcarū Imperator
publicū funus Constantinopoli ingenti pompā pass⁹
est celebrari. Nec ægrè tulit cœnotaphio sceptrā co-
ronasq; imponi, Majestatis insignia. Laudat⁹ est, illo
nō improbante, Constantinopoli Cæsar Ferdinand⁹
oratione funebri, quā pronis aurib⁹ exceperē viri
primarij, Regumq; ac Principū legati. Eleonora Au-
gusta, cui Cæsaris sui vita moresq; probè fuere per-
specti, vix à se potuit impetrare, ut pro defuncto ora-
ret. assidue occurrebat, sati⁹ esse illius implorare pa-
trociniū, quā pia pro illo cōquirere suffragia: illū
apud Deum degere, non indigum opis, sed potentem
auxilij. Clemens. VIII. Pont. Max. literis signatis 18.
Martij año 1600. Ferdinandū sumpto ex Evangelij
præconio bonam arborem nuncupavit. Eodem
año 9, Decembris, cū ejus zelū, quo, Deo authore
in Hæresin exarserat, commendasset, divino planè
Spiritu afflatus, ut eventus docuit, sic scripsit. Deus

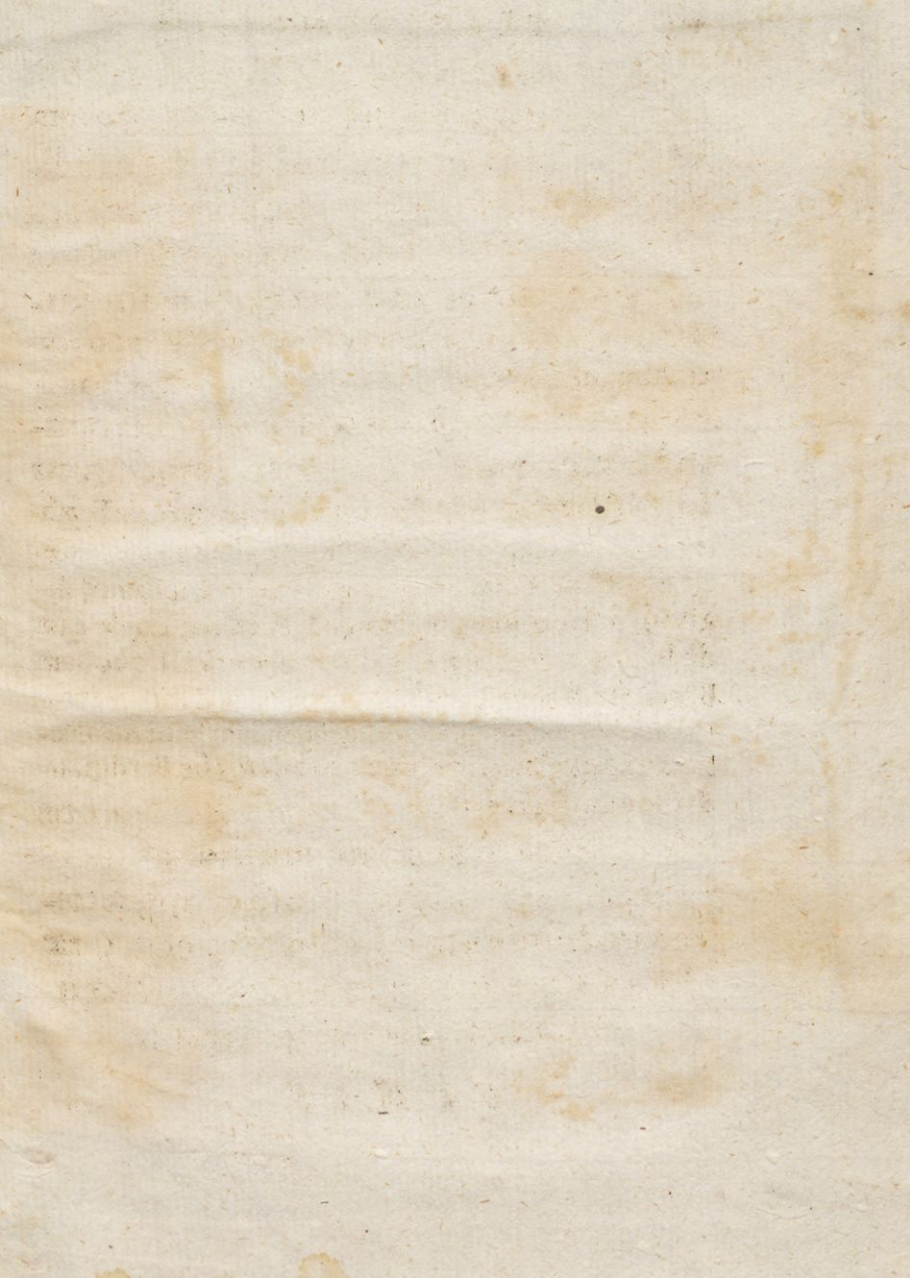
Reges

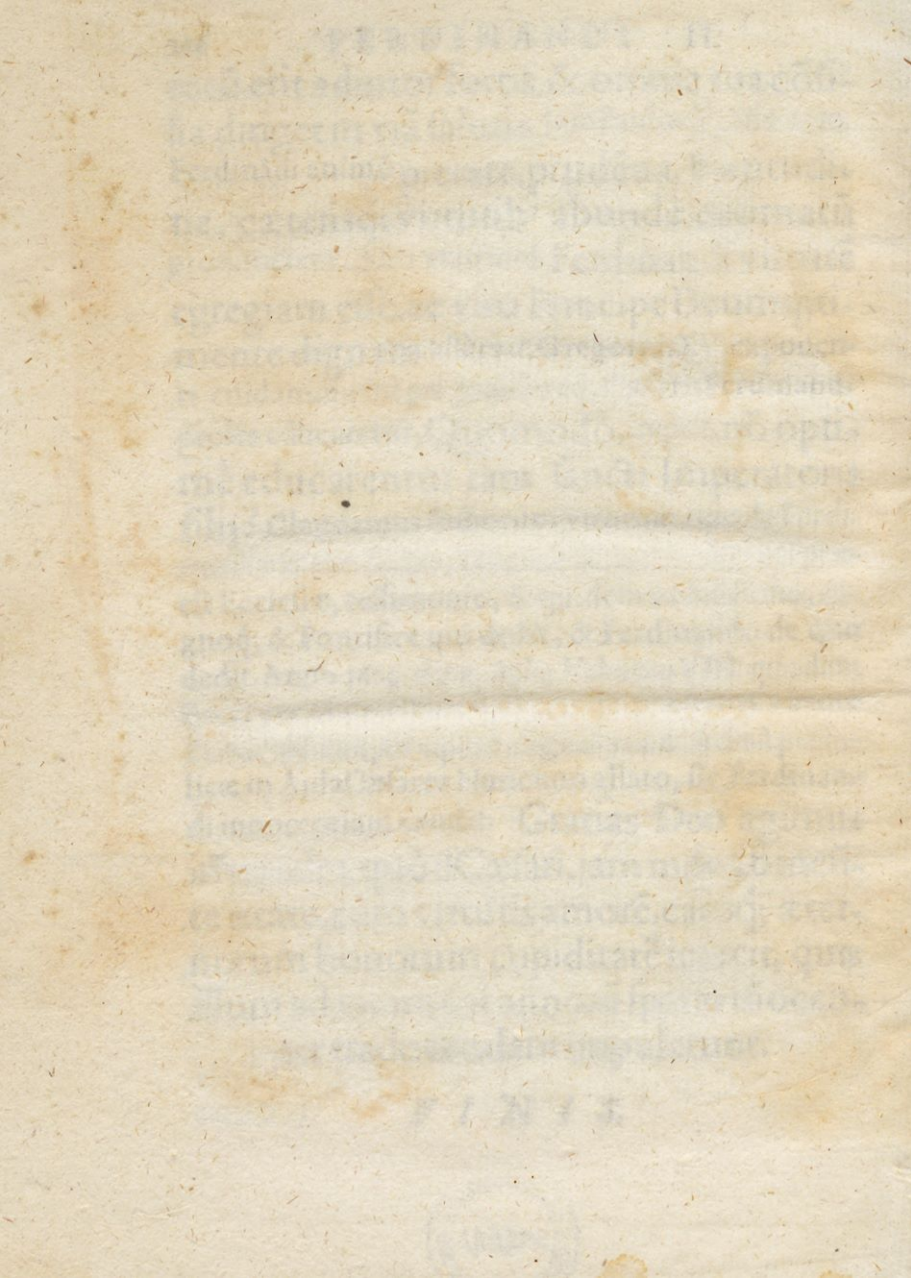
Summi Pontifices

tecū erit adiutor fortis, & omnia tua cōsilia diriget in viā salutis. Jam Paulus V. año 1610. Ferdinādi animū pietate, prudētia, fortitudine, cæterisq; virtutib⁹ abundē exornatū pronuntiavit. Año verò 1616. Ferdinandi virtutē egregiam esse, ac viro Principe Deumq; timente dignam asservit. Gregorius XV. exponenti cuidam, quā pie præclareq; Cæsaris Ferdinandi proles educaretur, **Quomodo**, inquit, nō optimē educarentur tam sancti Imperatoris filij? Claudamus sum̃orum virorum hæc de Ferdinandi virtute elogia, Urbani VIII. qui hodie toti præest Ecclesiæ, testimonio, & quidem nobilissimo, dignoq; & Pontifice qui dedit, & Ferdinando de quo dedit. Anno 1634. die 7. Julij Urbanus VIII. quodam Brevi per Malatestam Ballionium, præstanti virtute Pisarensem Episcopum, dignissimum sedis Apostolicæ in Aula Cæsarea Nuncium allato, sic Ferdinandi innocentiam extulit. **Gratias Deo agimus immortales**, quòd Cæsari, jam inde ab ineunte ætate, cum virtutis amorē, eamq; æternorum bonorum cupiditatē iniecit, quæ illum ad vitam tot annorū spatio innocentem traducendam impulerunt.

F I N I S.

(8), 116 pp.
c.c. 10/85 cm

13134
ETC (6)

GS
I
791246